

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ST. — NO. 1280.

Entered as second-class matter December 6, 1931, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 24. MARCA, (MARCH 24.) 1932.

Publiziran včeraj na
3030 W. 20th St.

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

LETO—VOL. XXVII.

CARINSKI ZIDOV "PROTEKTIRAJO" KRIZO IN BEDO

AMERIŠKA ZUNANJA TRGOVINA JE NAZADOVALA STOTINE MILIJONOV

Interese delavcev se s colnini ne more protektirati.
— Blaznost zapiranja mej. — Dežele v stiski

Ko je kongres na iniciativo kratkovidnost ljubosumnih državov je administracije žavnika je kriva, da so vsi tudi sprijem izredno visoke carine ki načrti za zdaj le "utopija." ter s tem zaprl ali pa silno o Namenst negovanja medsejil dohod na ameriški trg bojnih gospodarskih odnosa so se posamezne države največ ukvarjale z misljijo, kako prodati v inozemstvo čimveč blaga, importu pa zapreti dohod. To je šlo nekaj časa nekatrim deželam. Sed. države so poskusile in v Washingtonu so bili uverjeni, da je to "zdrava protekcija". Toda ko hitro so začele druge države odgovarjati z enako mero, je ameriški izvoz padel nad polovico. Nazadoval bi vseeno radi krize, toda tudi ta je nič drugega kot posledica nepremišljenega kapitalističnega gospodarstva.

Delavstvo niso zvišane carine pomagale v ničemur, ker sploh niso bile povisane njim v prilog, nego industrialcem. Sed. države so takrat pač premočno računale z dejstvom, da se imajo tudi druge države pravico ogradieti z visokim carinskim zidom. Tako ga je v odgovor na ameriške carine zvišala Kanada, Francija in še celo Anglija, ki je dolgo dobro izvajala načelo svobodne trgovine je koncem konca določila carine.

Posledice trpe vse dežele, kar so jim v naprej dopovedovali socialistični ekonomi. Francija bi rada resila pred bankrotom Avstrijo, Ogrsko, Jugoslavijo, Rumunijo in Češkoslovaško s formiranjem podonavne enote. To bi bila nekak obnovitev stare Avstro-Ogrske, toda le v gospodarske svrhe. Carine med temi deželami bi bile po tem načrtu v splošnem odpravljene, in to bi bil glavni namen.

Ker je za načrtom Francije, gledajo nanj z nezaupnostjo druge večje sile, predvsem Nemčija, Italija in tudi Anglija. Boje se, da si bo zunanjega trgovinovo v omenjenih deželah prilastila kolikor največ moč Francija, kar pa hočejo temujoči trgovski interesi preprečiti.

Vsled tega in sličnih vzrokov so trgovske pogodbe med deželami le malokdaj trdne ali dolgotrajne. Dostikrat pravih trgovskih pogodb med njimi sploh ni, nego le nekak dogovor, po katerem se vrši izmenjanje blaga, oziroma zunanja trgovina, vezana na vsakokakre restrykcijske. Niso pa redki slučaji, ko se dežele zapletajo v trgovske vojne, v take namreč, v katerih topovi ne grme, pač trgovski ultimatumi in bojkoti.

Pokojni Aristide Briand je propagiral evropsko unijo, v kateri bi posamezne države ohranile samostojnost v vseh stvareh, a v ekonomskem oziru se bi pretvorile v skupno enoto. Nacionalisti vseh dežel in

NAJBOLJŠI
NAČIN

za eventualno

POVEČANJE

"Proletarca"
je agitacija

za nove naročnike

DANIEL WEBSTER HOAN

Nad 75,000 glasov so dali milwaučki volilci dne 15. marca županu D. W. Hoanu, ali 10,000 več, kot so jih dobili vsi drugi županski kandidatje skupaj. Končne volitve bodo v tork 5. aprila.

Federacija SNPJ. v Minn.

v Prosvetni matici

Minnesotska federacija SNPJ. je letos pristopila v Prosvetno matico.

Ni denarja za šole

V občini Rockdale pri Jolietu, Ill., ki jo kontrolirajo Slovenci, so zaradi pomankanje denarja v blagajni morali ustaviti šolski pouk. Prizadetih je 425 otrok in 14 učiteljic. Župan te občine je rojak Gospodarič.

BELOGARDISTI POZDRAVLJAJO JAPONCE

V Mandžuriji je tisoč Rusov, ki so pobegnili iz sovjetske Unije in čakajo povratka starih razmer. V Harbinu, ki je glavni centrum vzhodne železnice, katero je zgradila Rusija še pod carizmom, po revoluciji pa so dali boljševiki polovico lastninske pravice Kitajci, je velika ruska naselbina. V nji prevladujejo belogardisti, ki so začeli dvigati želo za "samostojno republiko". Vsled prihoda Japoncev tako daleč v notranjost Azije in v Harbinu, ki pozdravljajo prihod japonskih okupacijskih čet. Umetno, da je v Harbinu razen "belih" tudi mnogo "rdečih" Rusov, toda prvi so po številu jačji. Nova mandžurska vlada ima od japonske komande načelo upošititi veliko tujev za "svetovalce". Največ teh mora biti Japoncev, in za njimi pa "belih" Rusov. "Rdečim" Rusom nova vlada ne daje datih nobenih pozicij. Sovjetska Unija je v zagatah največ zaradi svoje vzhodne železnice, ki jo bo morala zdaj upravljati skupno z laki japonske imperialistične vlade in s tem priznati japonsko indirektno osvojitev Mandžurije, ali pa se toliko prej zaplesti v vojno.

BARBARIZEM VOJNE NA KITAJSKEM V LUČI RESNIČNIH ŠTEVILK

Dr. Wu Ta-čun, načelnik biroja statistike pri kitajski vladi v Nankingu, je za komisijo lige narodov pripravljal nekaj številk, iz katerih je razvidno, da je bilo prvič tedne v vojni z Japonci ubitih 8,000 civilnih prebivalcev, približno toliko pa je "pogrešanih". 82,000 je bilo ranjenih—med njimi tisoč malih otrok! 180,000 družin je direktno prizadetih.

Škoda na porušenih mestih, železnicah itd. znaša 1,560,000,000 kitajskih dolarjev, ali okrog \$400,000,000 v ameriški veljavni. Škoda na podprtih hišah je cenjena na \$60,000,000 in vrednost porušenih tovaren je znašala \$18,000,000. 250,000 delavcev je bilo ob delo. Tisoč prebivalcev je moralno bežati in spati na prostem, izpostavljeni vremenskim nepriklifik in boleznim.

Tako bi lahko naštevali dalje.

USPEH MILWAUŠKIH SOCIALISTOV BODRILO VSEMU AM. DELAVSTVU

Kampanja proti Hoanu mu je še povečala zaupanje ljudstva. Dobri izgledi za zmago socialistov 5. aprila

Velika zmaga, ki so jo dosegli socialisti v Milwaukeeju in tudi West Allisu v tork 15. marca, je navdala članstvo z nadom, da bo socialistom zasigurna zmaga tudi pri končnih volitvah v tork 5. aprila. Župan Hoan je dobil pri primarnih volitvah 75,178 glasov, ali blizu deset tisoč več kot vsi ostali kandidati za župansko nominacijo skupaj. Komunistični kandidat, čigar boj je bil naperjen samo proti socialistom, je dobil le okrog 1700 glasov.

V torku 5. aprila je dobil nominacijo za županskega kandidata Wm. Mahoney, unijski voditelj in delavski časnikar. Pred vojno je bil socialist. V 5. wardu, v katerem je veliko Slovencev, je socialist Tesch dobil več glasov kot pa sedanji alderman Collins, ki je "nestrankar".

V 5. wardu, v katerem je veliko Slovencev, je socialist Tesch dobil več glasov kot pa sedanji alderman Collins, ki je "nestrankar".

Zupan Hoan apelira na volilce, da naj mu pošljajo v mestni svet v pomoč socialistično večino in da naj izvolijo v mestno administracijo samo socialiste. Po številu glasov, ki so jih dobili socialisti pri primarnih volitvah, se zanašajo, da bo socialistični kandidat za mestnega blagajnika rojak Brenkush. Koliko drugih članov JSZ je nominiranih, nam še ni znano.

Naši kandidatje

Na socialistični listi so nominirani v razne urade sledeči naši sodruži:

V legislaturu v Penni., John Matičič v 6. distriktu okraja Luterne; Jennie Zaitz, Forest City; Anna P. Krasna in Andrew Vidrich, Johnstown; John Terčelj in John Koklič, Canonburg.

V Clevelandu je dobila nominacijo Angela Siskovich.

V Illinoisu je kandidat za zveznega senatorja na socialistični listi Charles Pogorelec.

V West Allisu je socialistični kandidat za mestnega blagajnika rojak Brenkush.

Koliko drugih članov JSZ je nominiranih, nam še ni znano.

Še je prosperiteta!

Neki posameznik, čigar ime davna oblast ni objavila, je plačal, oziroma bo plačal letos \$1,227,212 dohodninskega avka.

DELEGATJE RAZOROŽI TVENE KONFERENCE SO ŠLI NA POČITNICE

Delegatje konference, katere je bila sklicana, da napravi sporazum med deželami zaomejitev oboroževanja, so sklenili iti na počitnice. Če nekaj tednov pridejo zopet skupaj, če ne bo zadružka.

Vzrok počitnic je, da ne misli nobena dežela resno na razorožitev, razen nekaterih manjših. Vse ostale so za zmanjšanje drugih armad in mornaric, ne pa svoje. Ker pa si take konference ideje ne upajajo zavreči brez rezultata meni nič tebi nič, pridejo se skupaj, da sprejmejo vsaj le po zveneču resolucijo.

Vzrok tega odmora so tudi volitve, ki se vrše ali pa se bodo vrstile te tedne v Nemčiji in Franciji. Tudi vojna v Aziji je vplivala na delegacije raznih dežel tako, da se niso za razorožitev nič navduševale. Zastopnik sov. Unije Maxim Litvinov ni bil za počitnice, a je udal večini.

Teror v biznisu

V Chicagu je Martin Polakov sklenil v svoji mlekarni prodajati mleko po 7 centov kvort namesto po 12c, kot ga prodajajo po skupnem dogovoru drugi. Konkurenčni so mu odgovorili z bombnim napadom na poslopje, v katerega je vložil \$50,000 samo za pravila in opremo.

Sv. rota deli razporoke

Sveta rota v Vatikanu je lahni dovolila katoličanom 24 razporok. Kogar ona razveže, se sme znova poročiti. Pred taretvijo pridejo le apeli bogati katoličanov, ker reveži ne zmorcejo stroškov in ne daril, ki jih cerkev pričakuje.

Socialistična konvencija

bo 21. maja

Zaradi primarnih volitev v Penni, in pa ker so že elektori socialistične organizacije na zpadu, je konvencija socialistične stranke odložena do sobote na 21. maja. Vršila se bo v Milwaukeeju, in ob trajala od 21. cije. Nacionalem je strup, ki ugonablja vse narode.

Manja nacionalistov

Poslanec in general de Saint-Just je v francoski zbornici kritikal, da so socialistični poslanci agentje Nemčije. Posebno je posal socialističnega voditelja Leon Bluma, kar je izvedel pretep in prekinjenje s sej.

V nemškem državnem zboru je stranka odložena do sobote na 21. maja. Vršila se bo v Milštine poslance z agenti Francoske, kar je izvedel pretep in prekinjenje s sej.

"PRAVOSLAVJE" V MANDŽURIJI

V sovjetski Rusiji cerkvene procesije niso več v modi. Starodavno vroževstvo je diskreditirano. Je pa še veliko Rusov, ki verujejo v verske ceremonije. V Parizu, Berlinu in Beogradu jih izvršujejo nemoteno in pod protekcijo. Še bolj pa v kolonijah ruskih belogardistov v mandžurskih mestih. Slika ruske pravoslavne procesije, ki jo vidite tu, je bila vneta v Harbinu še v času, od kar je pod oblastjo od Japonev postavljen vlad.

Glasovi iz našega Gibanja

V NEWYORŠKIH NASELBINAH MED PRIVILEGIJ DELAVCEV JE IZGUBLJATI ŽIVLJENJA
SLOVENSKIM FARMARJI

Piše Anton Vičič

(Nadaljevanje.)

Zadnjič sem končal z opisom mojega poseta v naselbinah na polju trdega premoga v Pennsylvaniji, od kjer me je odpeljal proti New Yorku s svojim avtom Frank Ratajc. Vsa družina je napravila to pot. Na menjeni smo bili k Ratajčevi sestri Elizabeth Penich v Little Fallsu, N. Y. Dospeli smo tja v štirih urah in vozili povprečno 50 milij na uro.

Iz Forest Cityja do newyorské meje je nas spremljalo krasno pomladno vreme, preko meje pa gre pot v gorovje in naleteli smo na trdo zimo.

V Richfield Springsu, N. Y. ustavimo. Ratajc me vpraša, da je dobro prtiporocil. Glavni stan sem imel na lepem kraju v hiši trgovca Frank Petkovška. Zgrajena je nad Lovers Leap pečinami, kjer so tudi zareže kraška burja. Brir, kako je mrzlo! Temperatura je bila na ničli, malo prej pa smo se vozili še skozi pomladni in kjer je lep razgled na dolino in mesto, ki sliči v manjšem obsegu Johnstownu.

Z agitacijo sem začel med našimi farmarji. V poljedelstvu in takih rečeh sem slabo poučen radi pomanjkanja izkušenj in pa ker sem živel le malo na deželi. Obdan vedno z mestnimi zidovi, sem si predstavljal farme predvsem kot roko. Sprejem nekoliko, želodec se mi dvigne, Frank pa bušne v sinči. Aha, žveplena voda! Tega zame nevzdržnega smradu se nisem mogel zlepiti iznenaditi, ker me je spremjal precej časa. Vendar pravijo, da vodo mnogo pijeo in jo zdravnik zelo priporočajo. Njih imena so napisana na stenici. Za oddavnina mislim, da je v Ameriki skoro vse humogni in tuji ne vem, če je zdravnik kaj verjeti. Saj so pripravljeni vsako stvar "priporočiti", ce ne drugače, pa za enar. Bolnike proglašajo zdravim, če potrebno, in zdrave pa bolnikom, ako se gre za bolniške podpore.

Vsekakor je res, da hodi pitto vodo iz vsega okrožja mnogo ljudi, celo iz mesta New York. Meni pa je minilo do zdravja vsako veselje, ako bi si ga moral utrjevati pri tistem soudencu.

Na moj račun se je zelo smejala vsa Ratajčeva družina.

Peljemo se dalje. Zima kakor v Sibiriji. V Little Fallsu smo bili dobro sprejeti in Ratajčeva sestra je poskrbela, da smo se ogreli in okreplili. Se isti dan popoldne me je peljal v Utico, N. Y., kjer smo obiskali našega dobrega somišljnika Josipa Simoniča.

V Little Fallsu sem se kmalu osebno seznanil z našim zavetnim delavcem Fr. Petavsem in drugimi. A kar se tiče agitacije, me je od nje zadrževala zima. Več dni ni bilo mogoče nikam, razen k najblžnjim. Zapadel je sneg, potem je začelo deževati in nato je pritisnil mraz, da se je spremenil ves Little Falls v drsalnico. Ta kraj ni kaka pianota, nego ves v hribih. Moraš iti Nikjer polja, le pianofe in go-

vedno le navkreber, ali pa navzdol, kar je v zaledenem vremenu neprijetno in včasih tudi nemogoče, ker navzgor ne moreš, ampak le navzdol, dokler je kam pasti.

Frank Ratajc se je poslovil 15. februarja. Težko sva se ločila. Oba imava za seboj mnogo let in veliko lepih spominov iz bojev, ki so se vršili v težkih razmerah, a delavske borbe proti krivicam so se nam zdele idealnejše nego danes. Izrazil je dvom, da se še kdaj vidimo. Mogoče pa! Vlaki vozijo, ceste so tu in še par dolarjev, pa gre. Spomin na moje bivanje pri Ratajčevih mi je prijeten. In v Little Fallsu me je dobro prtiporocil.

Glavni stan sem imel na lepem kraju v hiši trgovca Frank Petkovška. Zgrajena je nad Lovers Leap pečinami, kjer so tudi zareže kraška burja. Brir, kako je mrzlo! Temperatura je bila na ničli, malo prej pa smo se vozili še skozi pomladni in kjer je lep razgled na dolino in mesto, ki sliči v manjšem obsegu Johnstownu.

Z agitacijo sem začel med našimi farmarji. V poljedelstvu in takih rečeh sem slabo poučen radi pomanjkanja izkušenj in pa ker sem živel le malo na deželi. Obdan vedno z mestnimi zidovi, sem si predstavljal farme predvsem kot roko. Sprejem nekoliko, želodec se mi dvigne, Frank pa bušne v sinči. Aha, žveplena voda!

Tega zame nevzdržnega smradu se nisem mogel zlepiti iznenaditi, ker me je spremjal precej časa. Vendar pravijo, da vodo mnogo pijeo in jo zdravnik zelo priporočajo. Njih imena so napisana na stenici. Za oddavnina mislim, da je v Ameriki skoro vse humogni in tuji ne vem, če je zdravnik kaj verjeti. Saj so pripravljeni vsako stvar "priporočiti", ce ne drugače, pa za enar. Bolnike proglašajo zdravim, če potrebno, in zdrave pa bolnikom, ako se gre za bolniške podpore.

Vsekakor je res, da hodi pitto vodo iz vsega okrožja mnogo ljudi, celo iz mesta New York. Meni pa je minilo do zdravja vsako veselje, ako bi si ga moral utrjevati pri tistem soudencu.

Na moj račun se je zelo smejala vsa Ratajčeva družina.

Peljemo se dalje. Zima kakor v Sibiriji. V Little Fallsu smo bili dobro sprejeti in Ratajčeva sestra je poskrbela, da smo se ogreli in okreplili. Se isti dan popoldne me je peljal v Utico, N. Y., kjer smo obiskali našega dobrega somišljnika Josipa Simoniča.

V Little Fallsu sem se kmalu osebno seznanil z našim zavetnim delavcem Fr. Petavsem in drugimi. A kar se tiče agitacije, me je od nje zadrževala zima. Več dni ni bilo mogoče nikam, razen k najblžnjim. Zapadel je sneg, potem je začelo deževati in nato je pritisnil mraz, da se je spremenil ves Little Falls v drsalnico. Ta kraj ni kaka pianota, nego ves v hribih. Moraš iti Nikjer polja, le pianofe in go-

V plinarni Jersey Public Service kompanije v Candenu, N. J., se je nedavno dogodila eksplozija, ki je vzela na mestu življenja štirinajstih delavcev. Eksploziji je sledil požar, da so od ubitih delavcev ostala le sežgana trupla, katerih ni bilo mogoče identificirati. Grob vsakega teh trpinov je grob "neznanega delavca". Vdove in sirote bodo lahko prihajale k njim in v vseh 14. grobovih je zakopana skupno njih tuga in ožgane kosti onih, ki so jim bili vse v življenju. Slika na levem pokazuje gasilce, ki odnašajo ostatke zgorelih delavcev potem ko se jim je posrečilo pogasiti požar. Na desni je pogled iz aeroplana na plinarno ter okolico.

(Dalje prihodnjič.)

Izjava in preklic

Cleveland, O. — Ker sem v "Prosveti" in "Proletarcu" z dne 10. marca 1932 dramatiziral naše "redaktorsko skalpiranje" in pisal o naši vojni, je nastala tukaj prava komedija. In tako sem tudi jaz dobil vlogo in nalog, da prekličem dopisa, priobčena v 1278. številki "Proletarca" in 59. številki "Prospective". Predno to storim, izjavljam:

Vsak čitalatelj je lahko razume, da se igra ni dogajala natanko tako kot sem jo opisal, ampak dogajala se je, kajti res je, da je urednik "Enakopravnosti" ponovil za Pircem, da je 500 socialistov glasovalo za demokratske županske kandidate Millerja in je radi tega stresal jezo na socialiste v uvodniku lista dne 25. feb.

Resnica je, da sem poslal odgovor "E." na tisti članek takoj 26. feb. in bil lahko 27. ali pa 29. feb. že priobčen, toda pridržali so ga za naslednjo sredino izdajo "E.", katera je glasilo SSPZ.

Vzrok temu postopjanju je bil, ker so pod moj dopis dalj urednikov komentari z obdolžitvijo, da se je Jos. Siskovič v prošli volilni kampanji družil z demokrati (dokazov dozdaj še ni).

Resnica je, da je Anton Logar prinesel dopis v uredništvo "E.", in res je tudi, da je Anton Logar povedal, da ga je urednik vprašal, če naj da to pa to v dopis.

Resnica je, da urednik Vatro Grill zdaj zanikuje, da se je sploh menil z A. Logarjem o čem drugem kot da mu je

obljubil dopis priobčiti. Res je čevali polemičnih dopisov. Urednik Vatro Grill se je izrazil, da se ga napada zato, ker se bliža konvencija SSPZ. Konvencija nima s tem nikakogar opravka. Kdor napada, mora pač pričakovati odbijanje udarcev. Urednik "Enakopravnosti" se je obregoval in napadel socialiste, zato žanje, kar je sejal.

Socialisti so bili prej kakor "E." in njen urednik, in bodo, ko ga več ne bo.

Torej jaz sem kot gentleman preklical kar ni odgovarjalo resnicu. Sedaj pa naj se urednik V. G. prekliče svojo trditev o Siskoviču, ali pa naj jo podpre z zapriseženo izjavijo in dokazi. — Frank Barbic.

Prireditev čikaške federacije SNPJ

Chicago, Ill. — V nedeljo 27. marca ob 9.00 se vrši v dvorani SNPJ. prireditev federacije SNPJ. v pomoč brezposelnim. Na sporednu so koncertne točke, ki jih bo izvajala "Sava", solisti, godci in orkester. Vpriporavlja bo drama "Daily Bread" v angleščini in pa igra "Med brati", katero je spisal Ivan Molek. Razen tega spreda nastopi tudi varovnikov v obeh jezikih. Vstopnina je 40c in pri vratih 50c.

Po programu bo plesna zabava v obeh dvoranah.

Poročevalec.

Predavanje v Collinwoodu

Collinwood, O. — Klub št. 49 JSZ. ter 32nd Ward Socialist Branch sta skupno aranžirala predavanje v sredo 30. marca ob 7.30 zvečer v Slovenskem domu, 15335 Waterloo Rd.

Vstopnina za pokritje stroškov je 10c za osebo. Predavatelj bo dr. Waltz, slednjih številkah.

Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matici za zapadno Pensylvanijo bo v nedeljo 27. marca ob 10.00 dopoldne v

dvorani društva "Postojnska Jama" št. 138 SNPJ., Strabane. Na dnevnu redu volitve delegata za IX. redni zbor, razprava o sporedu, sklepanje o kampanji, našem tisku itd.

CANONSBURG, PA.

V NEDELJO 27. MARCA

dvorani društva "Postojnska Jama" št. 138 SNPJ., Strabane. Na dnevnu redu volitve delegata za IX. redni zbor, razprava o sporedu, sklepanje o kampanji, našem tisku itd.

BLAINE, OHIO

v nedeljo 17. aprila.

došel! Na dnevnu redu volitve delegata za zbor JSZ. in važne razprave o zboru, njegovem sporedu in drugem.

ex-koncilman in simpatičar delavskega gibanja. Predmet govora: "Mestna vlada".

Bil je povabljen, ker je dober govornik in ker mladi člani žele slišati mnenje o takih problemih tudi od drugih.

Po predavanju bo ples in prostota zabava. Vabljeni na predavanje so člani in somišljeniki. Člani kluba št. 49 so tudi prošeni, da se udeleže sej skupno s člani soc. branže 32. varde v torek 29. marca v Slovenskem domu za brivnico.

Odbor.

Joseph Ocepek preminul

Detroit, Mich. — V sanatoriju v Battle Creeku je preminul sodrug Joseph Ocepek v starosti 49 let. Bohal je že precej časa. Ugonobil ga je susica. Podlegel ji je dne 29. januarja.

Bil je član kluba št. 114 in plevskega zborna "Svoboda" od leta 1915. Z njim je klub izgubil zvestega člana in boreca za delavske pravice, "Proletarca" pa narodnika in agitatorja.

Sorodnikom naše sožalje.

Za klub št. 114,

Peter Kisovic, tajnik.

Velikonočna prireditev "Naprej"

Milwaukee, Wis. — Pripravljena je za koncert soc. plevskega zborna "Naprej" so v polnem teku. Pevci kakor učitelj Frank Mike si prizadevajo, da bo program prvorosten.

Gotovo se še spominjate zadnjega "Naprejevega" koncerta, ko ste imeli pred seboj prizore fantov in deklet, prepevajočih domače popevke, mi pa smo si v duhu povrnili mlašča leta v rojstnem kraju, ko so bili taki prizori običaj.

Na velikonočno nedeljo 27. marca boste zopet presenečeni, kajti "Naprej" vas popelje na slovenske planine, med lovec in fante, katerih življenje je spremljano s petjem.

V prizoru "Na planinah" bo dobitila milwauška publike nekaj novega. V njemu nastopajo solisti ter moški in ženski zbor "Naprej". Ne pozabite torej, da je nedelja 27. marca "Naprej" dan. Koncert se vrši v S. S. Turn Hall.

Zvoke za veselje poškočnice bo predvajal Hedijev tamburinski dnevm, ko so naši sodruzi v somišljeniki raznesli po hišah deset tisoč izvodov tednika "Socialist Campaigner". Vsa čast klubu št. 180 JSZ. S tolkino voljo za agitacijo bodo zmagre delavstvu zasigurate.

Uspeli ste pri primarnih volitvah. Uspeli boste tudi 5. aprila, pod pogojem, da storitev zaveden, napreden delavec, ki hoče dobro sebi in delavstvu v celoti, svojo dolžnost.

Tudi naš rojak s. Brenkuš, socialistični kandidat za blagajnika, ima priliko za izvolitev, če se dovolj potrudimo v agitaciji. Glasujte za socialistične kandidate kot delavci in kot Slovenci, kajti soc. partija naša stranka in mi smo delavski narod. Joe Radelj.

Zahvala za sodelovanje

West Allis, Wis. — Kampanski odbor socialistične stranke v West Allisu izreka iskreno zahvalo vsem, ki so v prošli kampanji tako navdušeno sodelovali z njim in izvojivali nominiranje naših kandidatov, o katerih bodo volilci končno odločili v torek 5. aprila.

Rezultat primarnih volitev je nas iznenadil, ker je veliko boljši za našo stvar nego smo si upali pričakovati.

Mnogo zasluge za to gre slovenskim sodrungom in slovenskim volilcem v West Allisu,

med katrini širi nauk socialističnega poslanstva "Proletar".

Vaš za pravičnost, v imenu soci.

kampanjskega odbora v West Allisu, Dr. W. D. Baxter,

socialistični kandidat za županij.

Delavci, če hočete, bo zma-

ga 5. aprila naša

West Allis, Wis. — Socialistični kandidat za župana dr.

Baxter je dobil pri primarnih volitvah 15. marca

1186 glasov večne nad sivojim i protivniki.

Za sodelovanje v agitaciji izreka v imenu kampanjskega odbora soci.

stranke s. DR. M. V. BAXTER.

Razprava o našem glasilu in drugem

Proletarec in njegove vsebine.

Milwaukee, Wis. — V zadnjih dveh izdajah Proletarca je bilo priobčenih par dopisov glede vprašanja povečanja Proletarca, oziroma izdajanja po dvakrat na teden in obenem glede vsebine lista samega.

Zadeva dvotedenika je velike važnosti in zahteva stvarno presojanje, zato se hočem sedaj omejiti samo na razprave glede vsebine lista samega.

V par dopisih so sodrugi izrazili mnenje glede povesti in raznega drugega područnega čtiva, zahtevajoč, da se dovoli več prostora dopisom. Predvsem moramo pri tem upoštevati dejstvo, da tvorijo v ameriških slovenskih listih baš dopisi merilo privlačnosti, priljubljenosti in vpliva časopisa. Uredništvo "Proletarca" primanjuje prostora za dopise v vsaki izdaji. Kakšen je položaj v tem oziru nam najjasneje pove izjava sodruga Zembergerja glede njegovih dopisov, izmed katerih so bili posamezni priobčeni mesec kasneje, ko so bili poslanji. Obenem pa ta sodrug pove, da ni izvežban v pisanju, kar pomeni, da mora prepustiti uredniku delo ureditve dopisa, da je zrel za tisk.

Iz lastnih skušenj, kot dolgoletni urednik, mi je znano, kako težko in mučno delo tvorijo dopisi za urednika. Devet izmed desetih dopisov se mora prepisati popolnoma, zelo redki pa so slučaji, da je dopisnik tako daleč izvežban v pisanju, da zadostujejo samo slovnični popravki od strani urednika.

MI smo obiskovali v starem kraju slabe šole in povečini niti teh slabih šol nismo obiskovali redno. Po končani šolski debi smo znali za silo podpisati svoje ime in čitati, imeli pa smo samo nejasne pojme glede pravopisja, logike ali leposlovja. Katekizem, sveto pismo in patriotske fraze, to so nam vblji v glavo in nas s tem vspomnili za izvrstne sužnje, brez potrebe samozavesti in sposobnosti za tezke življenske boje kot proletarci.

Kasneje so tovarnah ali premagorovih zopet nismo imeli prilike izpopolniti svoje znanje, ker dolg delavnik, skribi za obstanek in težko delo, vse to ubije človeka duševno in mu jemlje vsako odločnost za duševno dviganje. Le redki, s posebno nadarjenostjo, katerim je bila želja po duševnem izpolnjevanju takoreč priorje na, so se v tem oziru dvignili in izpopolnili.

Razmere so pritirale v vrste razredno-zavednega proletariata tisoče naših delavcev. Potom delavskega časopisa smo pričeli spoznavati resnico, da se je v nas končno obudila želja po delovanju v tem boju za delavske pravice, želja, da s svojimi skromnimi močmi pomagamo uničevati temo, razširjati izobrazbo in razredno prepicanje. Te želje izražamo v dopisih, v naših mogočih po-

manjkljivih govorih na sejah naših organizacij ali pa v privatnih pomenkih.

Urednik je torej primoran vse te številne dopise prepisati, kar pa pomeni zanj najtežje delo. Nikakor ni s tem rečeno, naj sodrugi ne pišejo dopise, temveč baš obratno. Urednik se veseli številnih dopisnikov, ker to mu je najboljši dokaz priljubljenosti in vpliva lista, katerega vodi. Vsak urednik drage volje izvrši to težko delo in bi se čutil zapuščenega, ako bi ne našel na svoji mizi však dan kup pisem od sodrugh in sodruginj, ker baš tega pisma, ti dopisi mu odpirajo duše in srca onih, katere imajo voditi, za katere dela in skrbi.

Toda urednikove moči so omejene. Večkrat se je med našimi sodrugi, ki imajo boljši upogled v razmerek v uredništvu "Proletarca" razpravljajo o mnogo preobilnem delu, katerega nalagamo našemu uredniku. Sam list da več ko preve dela, kako pa more urediti še majske izdaje, Družinski koledar in to s tako dovršenostjo, pa je uganka.

Delo urednika je duhomorno. Dnevi bežijo ko bliski komaj izide ena izdaja, že potrebuje material za drugo, poleg tega pa mora čitati številne časopise, revije in knjige, ako hoče, da ne zaostane v zmožnosti, zdravega presojanja in razumevanja svetovnih dogodkov, ki se baš sedaj odigravajo križem-svetu tako bliskovito. Tudi korespondenca vzame mnogo časa.

V nekem dopisu je bilo omenjeno glede povesti in drugega gradiva, vzetega iz brošur ali knjig. To naj bi se omejilo. Dotični sodrugi je v tem načinu mnenja. Prvič je tujaj treba upoštevati, da je nemogoče urediti list popolnoma z lastnim, to je izvirnim gradivom; za to je list mnogo preobširen. Mnogokrat bi urednik lahko napisal pet dopisov, predno koregira ali prepriše enega; to delo vzame največ časa in je najbolj mučno. Drugič, roman kakor je "Rim" je nadvse podobljiv in mnogo čitateljev "Proletarca" ga čita z velikim zanimanjem. Nekateri so čitali to veliko delo že prej, pa ga gotovo čitajo še enkrat, ker tvori eno izmed največjih del velikega delavskega pisatelja Zola. Nadaljnje mora list nuditi, ako hoče biti res delavski list, tudi razno drugo izobraževalno čitivo, kar je naprimjer Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem, ali razprave sodruginje Krasna. Edino kar bi se dalo v tem pogledu izvršiti, bi bilo okrajšanje poedinih člankov, kar pa bi pomenilo za urednika še več dela z dopisi in drugim izvirnim gradivom, kakor omenjeno poprej. Slike so v gotovih ozirih koristne, v drugih zopet nepotrebitne. Ako bi urednik ne bil tako preobložen z delom, bi svetoval popolno spremembo sedanjega sistema na prvi strani—toda to bi pomnilo zelo težko delo za njega, dasi bi bilo v veliko korist listu samemu.

Rešitev tega problema, ki je

postalo zelo važen, je mogoča samo z izdajanjem Proletarca dvakrat na teden, kar pa bi zahtevalo še večje finančne žrtve. Nemogoče to ni, zato bo naloga prihodnjega konjeva, da reši poleg drugih zelo važnih zadev, ki bodo na dnevnem redu, tudi to vprašanje.

Predvsem je važno, da so

PRIJATELJSTVO CERKVE Z MUSSOLINIJEM

Na sliki v sredi je italijanski fašistični papež Mussolini, ko je prišel v Vatikan obiskati katoliškega papeža. Okrog njega so njegovi ministri, častni spremljevalci in uniformah, in kardinali ter drugi visoki cerkveni svečeniki. Mussolini in papež sta sklenila pogodbo, po kateri si delita moč vlade nad Italijo. Ker potrebujejo drug drugega, si vzemimo pomagata.

postalo zelo važen, je mogoča samo z izdajanjem Proletarca dvakrat na teden, kar pa bi zahtevalo še večje finančne žrtve. Nemogoče to ni, zato bo naloga prihodnjega konjeva, da reši poleg drugih zelo važnih zadev, ki bodo na dnevnem redu, tudi to vprašanje.

Predvsem je važno, da so drugi ne zgubijo dobre volje takoj izpočetka in ne rečejo, kakor je pri nas navada: to ne gre. To se je med nami že mnogokrat reklo, pa je končno le šlo, ko smo pokazali dobro voljo in dovolj vztrajnosti.

Problem je težak in bo moral biti rešen na ta ali na oni način, ker v sedanji obliki "Proletarca" ni več kos svojih nalog, katera se bo od leta do leta večela. Toda nalaganje uredništvu še več dela, bi bilo skrajno nesmiselno.

Spartak.

Kaj naj se priobičuje v "Proletarcu"? — Potreba dvakratne izhajanja na teden.

Sheboygan, Wis. — Na prihodnjem zboru v Milwaukeeju bo gotovo prišlo na dnevnih red vprašanje "Proletarca". Jaz bom o stvari izjavil svoje mnenje.

V listu naj se ne priobičuje več nego eno povest. Potopis kot je bil "Skozi okno vlaka", razprava Anne P. Krasne o ženstvu in slične stvari lahko izostanejo, ker v teh časih nimajo dosti važnosti. Treba pa je več pisati o obstoječih razmerah in delavstvu v splošnem. Razmere, ki so bili pred sto in tisoč leti, za nas nimajo pomena.

Angleški del "Proletarca" naj se zmanjša, ake ne celo odpravi. Saj tisti, ki znajo angleško, lahko naročete angleške socialistične liste.

"Proletarci" naj izhaja vsaj dvakrat na teden. Če se naročnino raditega zviša, se naročniki, katerim je res za list, ne bodo prerekali. Njam je zato, da "Proletarci" prinaša čim več gradiva in da čim bolje služi delavski stvari.

Morda bo kdo rekel, čemu se jaz tako zanimam za vprašanje "Proletarca", češ, saj niti član stranke nisem! Slednje je moja zadeva in za stvar so vzroki. "Proletarci" vseeno vosteni berem in naročnik sem 18 let. Ker mi je za ta list, želim, da bi čim boljše nadaljeval svojo nalogo v prid delavskega ljudstva.—Jacob Menhardt.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Sejo kluba št. 232 JSZ. se vrne tako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prihajajo, so redno na sejo in pridobivajo klubu novih članov, da na ta nadaljnje močno postojanko J. S. Z. Somiljencev vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deli edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerega delavstvo lahko priberi boljši delomedest in hkrati ustvariti in ustvariti.

"Proletarec" in majska številka

Cleveland, O. — Zadnje časno smo večkrat brali v Proletarca, da je list v svojem dosegu obsegu premajhen, da mu manjka prostora za gradivo in da se vsled tega posebno dopisi kopijoči in čakajo odrešenja v uredništvu. Uredništvo samo se je glede tega obrnilo na čitatelje za sugestije, kako odpraviti to zapreko. Dozdaj se je oglasilo nekaj sodrugh, ki so povedali svoje mnenje o stvari; eden meni, da bi bilo najbolje, če bi se dalo manj prostora povestim ali romanom, drugi, če se ne motim, je za povečanje lista, oziroma za dvočetnik.

Izmed teh dveh sugestij se mi ne zdi v danih razmerah nobena sprejemljiva. Iz pogovorov z A. Vičičem in drugimi zastopniki Proletarca sem razbral, da so ravno povesti velika privlačnost za list in da je mnogo naročnikov, ki niso zadovoljni z listom, če ne prinaša zanimivega pripovednega čitalja; na te naročnike in čitatelje (ice) se je treba ozirati, ker jih je prece. Zaradi tega je vse prej kot priporočljivo, da bi se moralno štediti s prostorom pri povestih zaradi dopisov. Proletarci sta potrebeni dve zanimivi povesti, kajti gledati je treba na to, da se list kolikor mogoče popularizira in razširi, in pri tem zelo pomaga zanimivemu pripovednemu čitivu. Proletarčevi zastopniki to vedo in lahko povedo.

Da bi se Proletarca povečalo za dve strani ali da bi se ga spremeni v dvočetnik, o tem v sedanjih težkih časih ne more biti govora. V sedanjih časih smo lahko veseli, da smo zmožni obdržati list v sedanji velikosti. Prav tako ne velja, da bi se zmanjšalo število slik v listu — kakor je nekdo sugeriral — ker slike tudi delajo list bolj privlačnega. Zato morajo ostati.

Imam pa sugestijo, kako dobiti več prostora za dopise: Naslove je treba zmanjšati.

Pri tem imam v mislih predvsem "glavo" lista, ki bi se dala zmanjšati za polovico (polglejte naslove drugih listov);

dalje glavni naslov (headline),

ki bi lahko odpadel; naslov druge strani "Glasovi iz našega gibanja" bi tudi brez škode skrčili; in tudi naslove ali začlavje, dopisov bi lahko tiskali z manjšimi črkami. Na ta način bi lahko dobili nekaj več prostora brez posebnih novih stroškov. Prav za prav je to v

danih razmerah edini način za pridobitev potrebnega novega prostora.

Zdaj pa majska številka. Od kar je Proletarec začel izhajati v časopisni obliki je v takih oblikah tiskana tudi majska številka, kar pa se meni ne zdi dobro. Majska številka Proletarca je mnogo pomembnejša od ostalih in je vredna, da jo človek shrani. Toda v časopisni obliki ni pripravna zato in je v največ slučajih potem, ko je prečitana, zavržena kakor vsak drug navaden časopis. Če bi izhajala v obliki revije, bi se je shranilo mnogo, več kakor tak, kajto izhaja v časopisem formatu. Revijo je lažje shraniti in ohraniti.

Vsakokratna majska številka Proletarca prinese mnogo zanimivega gradiva in jo je škoda da zavijanje "luncha" (za kar je nedvomno porabljen pogosteje zdaj v časopisni obliki kakor preje, ko je izšla v obliki revije). Ali ni škoda tolikih prispevkov literarne in zgodovinske vrednosti, ki gredu na ta način "v večni mir in pokoj" takoj kmalu? Sami predstavite.

Izmed teh dveh sugestij se mi ne zdi v danih razmerah nobena sprejemljiva. Iz pogovorov z A. Vičičem in drugimi zastopniki Proletarca sem razbral, da so ravno povesti velika privlačnost za list in da je mnogo naročnikov, ki niso zadovoljni z listom, če ne prinaša zanimivega pripovednega čitalja; na te naročnike in čitatelje (ice) se je treba ozirati, ker jih je prece. Zaradi tega je vse prej kot priporočljivo, da bi se moralno štediti s prostorom pri povestih zaradi dopisov. Proletarčevi zastopniki to vedo in lahko povedo.

Vsakokrat kadar brskam po svoji skromni domači knjižnici prijevo, da je v roke majike številke Proletarca iz minulih let. Pa jih vzamem in berem. Nekatere sem prebral že po štiri do petkrat. Vsebin je tako zanimiva, da je skoraj obnovljena. Kampanja bi zahtevala precej gmotnih sredstev, in če ne načne ne računamo, je boljše, da se koncentriramo le za kandidat v državne urade. Iz teh razlogov je bilo sklenjeno, da v okrajne urade kandidatov ne bomo nominirali.

Klub št. 222 JSZ. v Girardu je naročil 5,000 izvodov državne platforme soc. stranke, ki jo bo razdelil med ljudstvo.

Rojaki delavci so vabljeni, da pristopijo v ta klub in pomagajo po svojih močeh k pojavjanju in zmagam soc. stranke.

Clan klubu št. 222 JSZ.

Proletarec v časopisni formi mi ugaja. Iz mnogih ozirov je ta oblika za delavski list bolj priporočljiva kakor oblika revije. Ampak majska številka bi morale priti med nas v obliki revije.

Zeleti bi bilo, da bi prihodnji redni zbor JSZ razmotril o tej stvari in tudi nekaj ukreplil v tem pogledu.

Ivan Jontez, član kluba št. 49 JSZ.

Priprave za kampanjo

Girard, O. — Dne 13. marca se je vršila seja članstva socialističnih klubov v tem okraju (Trumbull County), kjer so zdaj širje klubovi socialistične stranke, namesto angleški in finski v Warrenu, angleški v Hubbardu in slovenski v Girardu. Konferenco je sklical sodelovanjem tajnikov klubov s Sidney Yellen iz Clevelandu, tajnik socialistične stranke v Girardu.

Na zborovanju je bilo precej članov, posebno iz Hubbarda. Tudi nekaj žensk je bilo med njimi, kar je za stranko pri nas dobro znamenje.

Med sodrugi iz Hubbarda je bil stari 50-letni pionir s. Davis.

Pred leti je bil večkrat v raznih pripravljalnih odborih za sklicanje shodov in drugih priredb socialistične stranke. Ko je imel v Girardu 1. 1918 shod pokojni Eugene V. Debs, je bil Davis z njim. Slovenski dom ni bil še nikdar tako nabit poln kakor takrat. Piscetve vrstic je bil tudi na omenjenem shodu.

Na konferenci 13. marca je bil izvoljen County Central Committee, v katerem bo imel vsak klub tri deležne. Prihodnja seja se vrši 17. aprila. Precej razprave je bilo o vprašanju, da li naj socialisti nominirajo kandidate v county urade. Skoro vsi so soglašali, da je treba stvar voditi predvsem na pravoslavnih ali rimskokatoliški kristjan. Je pa na vsak način za lepo naš domovino. Pa staroveren je zelo. V Girardu je tako misijonaril, da je skoraj vse rojake pravil na pot izpreobrnjenja, kakor kakšen Billy Sunday. Vsi moramo živeti tako, kakor sta nas oče v mati učila, je dejal. Silno molijo za nas v starem kraju, mi pa smo na vero nekam pozabili, zdaj pa je nas Bog udaril s šibko krize. Ker Grdina radoli, ga depresija ni obiskala. Reporter.

Sugestija glede vožnje delegatov na milwauchi zbor JSZ

Barberton, O. — Dasi so vožnje na železnicih zdaj ponavadi v praznih znižanih (naš

PROLETAREC

Leta na interesu delavskega ljudstva.

Izjava vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, III.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00. —
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopisi in oglaševanja morajo biti v našem uradu najpoznejše do pondeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles PogorelecSUBSCRIPTION RATES:
United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC
3820 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Kje so skriti poslanci, ki so "priatelji delavstva"?

V opravičevanje svoje taktike je eksekutiva Ameriške delavske federacije pred leti izdala proglašenje, da je s svojo nestrankarsko politiko pripomogla do večine "delavskih priateljev" v obeh zbornicah v Washingtonu.

Nedavno pa je ista eksekutiva iste Ameriške delavske federacije moledovala okrog iste večine "delavskih priateljev", da naj glasujejo za LaFollettovo-Costiganovo predlogom v pomoč nezaposlenim delavcem in njih učinim. "Delavski priatelji" so predložili po dolgem prerekanju s progresivnimi senatorji zavrgli, medtem ko so nekaj tednov prej z veliko naglico in brez večje debate sprejeli vladni načrt, ki določa na ljudske stroške velikim bankam, železnicam, zavarovalnicam ter drugim velikim korporacijam dve minarci poupare v obniki posojil.

"Delavski priatelji" v demokratski in republikanski stranki so "delavski priatelji" samo v kampanjah, ker bi brez delavskih glasov ne mogli biti izvoljeni. Tu in tam glasujejo za kako predlogi, ki je na videz v korist ljudstvu, a večinoma so zanjo šele ko se ugotove, da bo vrhovno sodišče skorogotovo proglašilo neustavnim.

V senatu in kongresu je nekaj poslancev, ki so iskreno za ljudske interese. Izvoljeni so bili na listi ene ali druge kapitalistične stranke, toda proti volji njunih vodstev. Ali to so izjeme in v kongresu so v veliki manjšini. Ker prav, za prav ne pripadajo nobeni stranki in so brez programa, ne morejo dosti doseči vpliv svojih sposobnosti. Zato je politika "progressivev", kakor tudi "nestrankarsko" strankarstvo univrskih voditeljev ameriškega delavstva in splošnim ljudskim interesom kvarno. Dokler ne bo v kongresu socialističnih poslancev, bo delavstvo brez zastopnikov.

Novi davki na potrebščine

Demokratska večina v kongresu je z odobrijevanjem republikanske manjšine v davčnem odseku izdelala nov načrt, ki predvideva 900 milijonov dolarjev novih davkov na življenske potrebščine. Gospodje demokratični in republikanski kongresni se opravičujejo, da je "povišanje tako majhne, da ga kompanije ne bodo odložile na odjemalce." Oblike npr., ki stane \$200, je obdavčena za kažih 30c. Plaćati mora ta davek tovarnar. Ker je vsota majhna, pravijo Kongresni, jo bo plačal sam.

Nasprotno! Če bo on od take oblike plačal recimo 30c davka, jo bo podražil za dollar, da bo napravil še 70c več zase. Tako ameriške kompanije v prilog svojega profitu že same povečavajo davke. To ni nobena domneva, nego dejstvo, neštetokrat dokazano.

Davkov na dedičine in velike profite konгрensa davčna komisija ni povišala dosti radiča, ker je večina kongresnikov odvisna od kampanjskih fondov bogatih "priateljev". Ljudem pa se teh \$900,000,000 in še nekaj sto milijonov povrhu itak ne bo dosti poznalo, ker so pomanjkanja in pritrivanja že dobro navajeni. Ravno tako so navajeni glasovati za hlapce svojih izkorisčevalcev, torej čemu naj bi se demokratska-republikanska stranka bala načočiti breme novih davkov na ramena revnega ljudstva!

Predstavite si...

V kapitalistični družbi je izobilje in "nadprodukcija" panika za dejelo, glad za delavce in kriza za ljudstvo.

Pod socializmom bo nadprodukcija piknik: skrajšanje delavnika, več prostega časa, več ekonomskih sigurnosti, boljši pogoji za uživanje dobrin življenja. Ako ste za kapitalistično družbo, ste lahko brez skrbi pri demokratičnih in republikancih. Ako ne, tedaj je vaše mesto seveda v socialistični strani.

PREGANJANI PREBIVALCI ŠANGAJA

Japonske okupacijske čete v Šangaju, ki je glavno kitajsko pristanišče in najvažnejši kitajski trgovski centrum, so terorizirale kitajsko prebivalstvo na najbrutalnejše načine. Vsakega civilnega prebivalca, ki so ga osmuli, da pomaga kitajski obrambi, so ustrelili. Okrog deset tisoč Kitajcev v Šangaju, med njimi tisoče žensk in otrok, je izgubilo življenje vselej japonske invazije. Posebna komisija lige narodov zdaj preiskuje, če je bila v teh krajih res vojna, in ako je bila, čemu se je dogodila. Dognati mora tudi, če so bili napadalci Japonci—ali Kitajci.

IZČRPEK ZAPISNIKA SEJE EKSEKUTIVE J.S.Z.

dne 4. marca 1932

Prisotni Frank Alesh, Filip Powhatan Point, O., št. 28, Godina, Joško Oven, F. A. Vider, Fr. Zaitz, D. J. Lotrich, Cannonburg, Pa., št. 33, Nanticoke, Pa., št. 114; Detroit, Ivan Molek, Anton Garden, John Mich., 4; št. 115, Detroit, Mich., Rak in Chas. Pogorelec. Pozneje je prisostvoval seji tudi John Olip. Predseduje Godina.

Zapisnika prejšnjih dveh sej sprejeta kot predložena.

Korespondenca. Tajnik prečita razna pisma tajnikov državnih organizacij, tajnikov klubov in drugih o kampanji, agitaciji, članarin, bodočem zboru JSZ. in o odnošajih na selinah.

Razen teh je klub v West Newtonu, Pa., sprejel januarja 11 novih članov; ker so pa smatrali, da jih zaradi njih brezposelnosti lahko sprejmejo brez pristopne članarine, jim je bilo pojasnjeno, da mora vsakdo plačati najmanj \$1, predno more biti upravičen do izjemnih znakov. Tajnik kluba je odgovoril, da se bodo ravnali po tem navodilu.

Soc. stranka države Ohio zahteva, da plača vsak novočlan v državno blagajno 50c pristopnine, zakar sprejme posebno pristopno znamko. Ker vključuje to tudi naše klube, bi se morda dalo urediti to na način, da bi klubi plačali za one novopristopile, ki nimajo sami sredstev, iz svoje blagajne, če jim namreč blagajna to dopušča.

Volitve delegatov v klubih in društvenih Prosvetnih matic so razpisane in tozadevné liste razposlane.

Poročilo tajnika sprejeto.

Prosvetna matica. — Tajnik poroča, da se društva s pristopom še vedno prijavljajo. Igre, vloge, note in drugo je bilo od prošle seje poslano sledenim organizacijam: klubu št. 47, Springfield, Ill.; klubu št. 232, Barberton, O.; druš. št. 21 SNPJ., Pueblo, Colo.; dramskemu odseku Slov. nar. doma, Waukegan, Ill.; dram. društvo "Anton Verovšek", Collinwood, O.; druš. "Strugglers" SNPJ., Cleveland, O.; druš. št. 204, Luzerne, Pa.; angleško poslujočemu druš. SNPJ., Girard O.; klubu št. 3, Oglesby, Ill.; druš. št. 262 SNPJ., Farrell, Pa.; pevskemu zboru "Svoboda" (odsek klubu št. 114) Detroit, Mich.; klubu št. 1, Chicago za federacijo SNPJ. (angleška igra).

K poročilu doda John Rak nekaj pojASNIL o zanimanju za kulturne aktivnosti v angleško poslujočih društvenih SNPJ. in v angleških odsekih naših klubov. Na razna vprašanja za so-delovanje ustrezamo kar je v naši moći. Vzeto na znanje.

Tajnik stavbinskega odseka Fr. Zaitz poroča, da je z odobritvijo prejšnje seje otvorjen čekovni račun tega fonda v Lawndale National banki.

S. Lotrich poroča o svojem posetu v Clevelandu, Collinwoodu in Kenmoru, kjer je go-sburg 150. Volitev se je ude- voril na sestankih sodrugov.

Razprava o zboru. — Sklenjeno, da se delegira za poročevalca o možnostih za razvitje našega gibanja med hrva-tskim delavstvom sodruga Mike Šoštriča v Milwaukeeju. Dalje je v razpravi sklenjeno, da se povabi zadružno v Waukeganu, da napolni na zbor do-

proti demokratom in republikancem enako, brez vsakega popuščanja. Za moralno našega gibanja je potreben, da ne iščemo opore, prostora ali koncesij pri nobenem listu, ki je socialistični stvari sovražen in je to sovraštvo v teku svojega izhajanja jasno dokazal. Dolžnost našega delavstva je, da se koncentrirja v agitaciji le za JELAVSKO časopisje, med Slovensci predvsem za "Proletarca" in dnevnik "Prosveto".

V razpravi o listu članu u-redniku priporočajo, da naj stave, ki imajo značaj zgolj osebnih napadov, čita. Urednik pojasnjuje, da to vrši kolikor je v danih okoliščinah največ mogoče.

Konec seje.

Sijajna prireditev "New Leader"

Socialistični tednik "New Leader" v New Yorku prireja vsako leto banquet, ki je listu ne le v veliko gmotno pomoč, nego tudi izredne važnosti za socialistično agitacijo.

Bancka dne 7. marca se je udeležilo blizu tisoč oseb. Glavni govorniki so bili Norman Thomas, Dudley Field Malone, John Dewey in Morris Hillquit. Vsakdo teh je imel načelo izraziti svoje stališče z ozirom na predsedniško kampanjo. Filozof Dewey je propagiral ustanovitev tretje stranke, Thomas in Hillquit pa sta na glašala, da bo šla socialistična stranka v borbo samostojno z odično socialističnim programom, kajti po njunem mnenju bo nova tretja stranka, kakršno propagira Dewey, morda res dobila veliko zaslonovo v eni kampanji, toda ker ne bi imela elementov stabilnosti, bi kmalu propadla, kakor vse slične stranke poprej.

Priča Sadnik pravi, da so ga obtoženci v Sturmovi gostilni z "izdajalcem" obkladali, kar Grabowitz, ki je pri Tumi za čevljarskega pomočnika delal, deloma pritrdir, rekoč, da so ju obdolžili, njega namreč in Sadniku "ovadušta". Tudi je res, da je Dhū Sadniku izdajalec rekel.

Grabowitz tudi pove, da se v Tumovo dravarnico lahko pride, če tudi se ne gre skozi stacuno.

Predsednik kmalu nato prebere pismo Gatermannovo iz Liberca na Češkem, katero je na Tumovo došlo z vprašanjem, ali Sturmov žena dobiva redno podporo in če še ne, da jo bo dobivala. Tuma o tem in še marsikaterem d'ugem pismu, če tudi so vse pri njem dobili, nič ne ve.

Preberete se tudi obsodba Ljubljanske sodnije proti Zelezniku, ko se je pred leti nekaj pregrešil nad nemškimi turnarji (želodejim je porezel). Zeleznikar na to pravi, da je svoje politične nazore popolnoma spremenil.

Državni pravnik na to pravi, da bi se priznal, da so si nekateri članki v "Volksfreundu" močno podobni z izdelki, ki so jih dobili pri Sadniku doma. Sodnija pritrdir in tudi Sadnik obstane, da jih je pisal.

Zatoženec Tuma da sebi in vsem ljubljanskim delavcem spričeval duševnega uboštva z izjavo, da niti on niti noben drug delavec ni kaj razumel o razloku glede strank med delavci, izvzemši pričo Kuncu. Čudno, da imajo ti ljudje pri priznani in splošni nevednosti in potrjenem duševnem uboštvo toliko prednostni, da hočejo sedanjem državo prekučiti in novo vstanoviti.

Sturm pravi, da si je posebno prizadeval za ustavno obligatoričnih zadrg obrtniških, katere se mu silno potrebne zde.

Predstojni dan obravnave je napočil. Predsednik vpraša, če se je pri preiskavi v družbenih prostorih kaj sumljivega našlo. Ko zde, da nič, razpravo o dokazovanju sklene.

P. O.

Ako so člani in članice pri volji priti v dvorano ob 7:30, bomo začeli s sejo ob tej uri, da bo toliko več časa za diskuzijo. Pridite torej pravočasno. Vstop imajo tudi somišljenici.

Klub bo na tej seji izvolil delegate za IX. redni zbor JSZ. in pa za okrožno konferenco, ki bo 1. maja v Milwaukeeju.

Na to prične državni pravnik svoj govor.

On pravi, da je socijalno vprašanje tudi v Avstriji nevarno postalno. Način, po katerem ga mislijo delavci rešiti, mora se zatrepreti. Leta 1870 napravili so v Ljubljani delavci svoje izobraževalno društvo, katero se od začetka ni z nikako politiko pečalo. Toda to ni dolgo trajalo; že leta 1871 predložilo je društvo nove statute, ki so zahtevali tudi politiko. Deželna vlada jih je zavrnila. Na to jeli so vganjati politiko po javnih shodih in še tistega leta prišel je Most v Ljubljano, ki je pri zaprtih vratih govoril.

Tedenji načelnik društva, Arko, dvignil se je proti Mostu in se je moral zaradi tega svojemu predsedništvu odpovedati.

Za Arkom je bil načelnik Kunc, dokler ga niso potrdili v vojak. Ko se je od vojakov povrnil, našel je v društvu surovost in pa današnje zatoženje za govornike. Klub temu je bilo do konca 1879 leta še več mirno. Sele ko sta jela Sadnik in Grabowitz ustavljati se radikalizmu, pokazali so zatoženci svoje roge. Kar je bilo zmerih so ali sami izstopili ali pa so jih izbačnili in društvo je bilo anarhistično.

Pa tudi obrtniško društvo hoteli so anarhisti zase pridobiti, kar se jim pa ni posredilo in so zaradi tega iz njega izstopili. Pridobili so si tudi časnikarstvo. Ustanovili so si "Ljudski glas", ki je prvkrat izšel na 1. maja 1882 in že na 4. maja pritoži se Zeleznikar, da list prephlevno piše. Na 7. maja izjavil se je Tuma: "Ljudski glas" naj gre spat, ako noč drugače pisati. Sploh je bil list v takih razmerah, da tiskar ni hotel nič več tiskati.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Zeleznikar še opomni, da ni mogoče kaj videti izza prostora, kjer je Potisek delal, kajti med njim in štacuno visel je zastor (pregrevna). "Pač, pravi Potisek, zagrinjal je imelo luknjo in vse sem videl."

Kriegel pravi, da je Potisek lagal glede Waitza in je iz sovraštva do svojega mojstra to povdel.

Priča Mihler, knjigovezni učenec, pripoveduje, da mu je Potisek prinesel prepovedane tiskovine brat in mu je pri te priložnosti povdel, kako da je do njih prišel.

Priča Trost, 15-letni ključarski učenec, je rekel Mihlerju, da je "izdajavec". Sam je bral in dobival tudi prepovedane tiskovine na ravnu tak način.

Mestni redar Francelj pravi, da je bilo pri Tumi mogoče videti skozi pregrinjalo, kaj da se godi v štacuni.

Med tem časom, kar smo do sedaj poročali, pa do tega, kar na vrsto pride, spremeni se je mnogokrat javna porotna obravnavava v tajno in to vselej tedaj, kadar so bile na vrsti priče ali pa na dnevnem redu hušedelstvo, ki se je tikalo razdaljenja Veličanstva. Kajti ti ljudje so bili tudi toženi, da so se cesarju prav surov in zaničljivo

SLOGA IN "POLITIKA" V SLOVENSKI 'METROPOLI'

Ako ste bili kdaj v beli Ljubljani, bodisi pred potresom ali po potresu, se morda še spominjate, da je bila prav malo bela, razen v suši, ko je preprečil stene, ograje in trate beli cestni prah, ali pa kadar so se valili po nji oblaki bele megle.

Tudi naša ameriška bela Ljubljana, metropola ali kakor jo že imenujemo, ni zo, kar pravi da je.

Sloga recimo. Pa narodna zavest, ljubezen in krščanski nauk v delavski dvorani v millem materinem jeziku. Narodnjaštvo v metropoli je zagazilo na ostra ajzenponarska pota. V politiki Slovenci drže skupaj kakor sol v toplo vodi.

Spominjam se, ko je bil moj prijatelj sedanj urednik bivšega delavskega in bivšega svobodomiselnega dnevnika še trdno prepričan, da je za Slovene druženje s kako ameriško politično stranko neumnos in narodni greh. Potegnil je rdečo člansko knjižico socialistične stranke iz žepa in jo vrgel v kanal ob trotoarju na St. Clairju. Potem pa je še pljunil na.

Tako je postal nestrankar in se spomnil, da mora biti tudi petje nestrankarsko. Nekdanjni vzor pevski zbor se je vsled tega odkritja pretrgal kakor nekoč zagrinalo v templju od vrha do tal. Potreslo se je in več grobov se je odprlo. Hudi in temni so bili tisti dni. Zdaj pa nastaja mrak in namesto velike noči ter vstajenja nastaja vreme, ki je kakor veliki petek.

Urednik, ki je vrgel rdečo knjižico v obcestni jarek, je kmalu spoznal, da se Slovenci in delavci brez stranke nikdar ne rešijo. Treba je torej stranke in pot ga je zanesla v Maschkejev šotor. To je bilo dva meseca in nekaj dni predno se je dogodil tisti siloviti krah na newyorški borzi. Tiste čase—leta 1929—ste mnogi misili, da socialisti le govorile o krizah in brezposelnosti, ker so tako navajeni in ker nimajo nobene pametne misli, vi pa ste vložili sto, dve sto, pet sto, tisoč, mogoče celo pet tisoč v delnice, ki so šle živko kakor smreka. Prišel pa je tisti nesrečni vihar in tedaj so delnice v nezavesti. Dolarji pa se grejejo nekje drugje, kjer jih Hoover in Coolidge ne isčeta. Zaše sem nekoliko.

Ako je moj prijatelj urednik bivšega delavskega dnevnika kdaj v življenju storil usodno pomoto, jo je tedaj, ko je šel kopati srečo v Hooverjevo-Maschkejevo stranko. Ko bi bil

počakal vsaj še pol leta—morda bi mu pamet narekovala, da naj poišče tisto člansko kartu in bi jo izročil tajniku Kreblju, da bi mu jo napolnil s članski mi znamkami. A pomota je storjena, veletok je odnesel brv na prijatelj je ostal na nasprotni strani.

Tudi urednika, ki je bil po prepričanju že vse v življenju, razen socialist, morda pozname. On kontrolira mile rojake za demokratsko branžo koruptne, zavajalske kapitalistične politike. V pokerju, ki ga igra z onim, kateremu je voda odnesla brv, ima poslednje tedne veliko sreče. Vadljata tudi s skupnjami in prepričanji socialistov, kar je v tej mili zimi še najbolj gorak pojav. Še ni tako dolgo—le nekaj let, ko je imel urednik bivšega svobodomiselnega delavskega tednika za socialiste, večkrat dobro besedo. Oni drugi urednik, ki pase čredo v demokratskih pesčeninah, pa je šele pred nekaj tedni posvetil oster editorial socialistu, ker je pisal o metropoli in njene stolnih resnicu in le dobro leto je treba pogledati nazaj, pa vidite članke, v katerih je polno očitkov slovenskim socialistom in obdolževat radi miliardarskega fonda, španskōameriške vojne, ki so jo povzročili socialisti, in zaradi kobilice ne poplave v Nebraski, katero so tudi zakrivili socialisti.

Rečem, da je politika v metropoli vsa zmeštrana. Hvalimo se s kulturo, kateri ni parni v starokrajski beli Ljubljani. Imamo talente, ki jih lahko damo v vsak radio program, kadar oglašamo Francovo cikirijo starokrajsko ajdovo moko in pristne kranjske klobase. In imamo pevce, ki lahko z uspehom nastopajo na prireditvah kateregakoli dnevnika ali tednika, ki izhajajo na St. Clairju ali pa v downtownu. Imamo pesnike, imamo narodne in drugačne knjižnice, zlasti majno, kitajsko justico, Tarzana, ki skače po strehah metropole, in imamo tudi republikanski klub.

Kar pa nas je socialistov, smo začeli premišljevati, kaj pravzaprav smo. Eni pravijo, da nismo to kar pravimo da smo, in zdaj se vprašujemo, ali smo to, kar smo, in če smo, kar smo, kaj pravzaprav smo. Ne smete pa mi tega šteti v zlo, kajti če ste kdaj brali Pohujšanje v dolini šentflorjanski, se boste še spominjali, da je v tisti farsi junak, ki slično vprašuje in nič ne izve.

Kar se tiče krize, lahko na kratko omenim, da zdaj čaka-

Malokje vidite ali čujete, da bi kapitalistična gledališča predvajala Gorkijev "Na dnu". Ne marajo pač žgoče resnice. Boje se besed, ki so v tej drami, besed, ki zvene kot čisto jeklo. Kakor hitro delavstvo spozna njih pomen in smisel, bo spoznalo tudi svojo moč in svojo nalogo—nášlo bo pot, ki vodi z dna v svobodo.

Slovenci v Canonsburgu in sosednjih naselbinah, pridevi vsi na to predstavo "Delavška odra", ki bo v dvorani društva "Postojnska jama" št. 138 SNP. v nedeljo 17. aprila. Ne bo vam žal.

Joseph Skuk, režiser.

Ako želite prevzeti zastopništvo "Proletarca", prodajati ranj knjige in mu nabirati oglase, pišite upravitelju za pojasnila.

MAJSKA IN KAMPAŃSKA IZDAJA "PROLETARCA"

KER SMO v letu predsedniških volitev, bo prvomajska izdaja "Proletarca" letos ob enem tudi prva kampanjska številka.

Vsebovala bo članke o problemu brezposelnosti, starostni pokojnini in drugih problemih socialnega zavarovanja, ki bodo med glavnimi točkami programa socialistične stranke v letosnjih predsedniških volitvah. Dalje bodo v nji članki o naših kulturnih društvenih, delavskem gibanju med ameriškimi Jugoslovani, o sedanjem stanju in pomenu podpornih organizacij, o petletnem načrtu v Sov. Uniji itd.

Cene teh izdaj so sledeče:

Posamezen iztis	\$ .15	100 iztisov	\$12.80
10 iztisov	1.40	250 iztisov	32.00
25 iztisov	3.50	500 iztisov	50.00
50 iztisov	6.90	1000 iztisov	95.00

Kdor prijateljev tega lista in socialističnega gibanja želi imeti v nji pozdravni oglas, je cena \$1 za vsak palec. Prosimo, priporočite trgovcem in drugim, pri katerih nabavljate svoje potrebštine, da pošljete oglas v majske-kampanjsko številko "Proletarca". Za pojasnila pišite upravitelju.

Nad deset milijonov delavcev tava danes po ulicah in okrog fabrik ter rudnikov. Delo iščejo! Stotisoč so brez strehe, jela in zasluzka. Tak je rezultat kapitalistične gospodarske uredbe. Namen prvomajske-kampanjske številke "Proletarca" je, da zainteresiramo kar najširše kroge slovenskega in drugega jugoslovanskega delavstva za bojevni nastop v bodočih volitvah proti krivicam. Prvomajska številka bo manifestacijski izraz zavednega delavstva. Poskrbite, da se jo razširi v kar največjem številu izvodov. Pošljite naročilo zimprej!

mo na službe, ki so nam jih obljubili Millerjevi ljudje. Prijatelj Laushe je pa našim vrstan naznani, da službe dobre samo dobr demokratje. Ker dobrih demokratov v metropoli ni, smo še vedno brez služb.

Kozma Teleban.

Gorkijev "Na dnu" v Canonsburgu

V nedeljo 17. aprila vprizori "Delavški oder" iz Cleveland-a Gorkijev drama "Na dnu" v Canonsburgu, Pa.

To svetovno znano dramsko delo je bilo vprizorjeno že na neštetih odrih z velikim uspehom. "Na dnu" je globoko filozofsko zamišljeno delo, ki ga je mogoče dobro razumeti le, ako ga človek večkrat prečita in prestudira. Vasikrat se mu razgrne nova razkritja.

Umetnik slika v tej drami pega življenja v nižinah in vzroke, radi katerih so nižine nastale. Za primera navajam sledeči stavek iz igre:

"Jaz pravim talent, vidiš, to je potrebno junaku. In ta talent je vera v sebe, v svojo lastno silo..."

Te besede imajo posebno v teh časih za delavstvo ogromen pomen. Milijoni iščejo dela od tovarne do tovarne, od rudnika do rudnika večinoma brez uspeha, zakaj? Zato, ker nima vere vase in v svojo moč, da bi izpremenili razmere!

Ker nimamo zaupanja vase in svojo moč, počno gospodarji z nami kar se jim zlubi. Tisti trenutek pa, ko se delavstvo zave svoje sile, bo izkorisčevalcem odzvonilo.

Povsod velja pravilo, da kdor hoče kaj doseči, mora imeti verave vase in svojo moč. Z omahanjem se ne doseže ničesar. Borba, ki je imela zaupanje v svojo moč in odločno voljo, pa je bila uspešna v preteklosti in bo v bodoče.

Malokje vidite ali čujete, da bi kapitalistična gledališča predvajala Gorkijev "Na dnu".

Ne marajo pač žgoče resnice.

Boje se besed, ki so v tej drami, besed, ki zvene kot čisto jeklo.

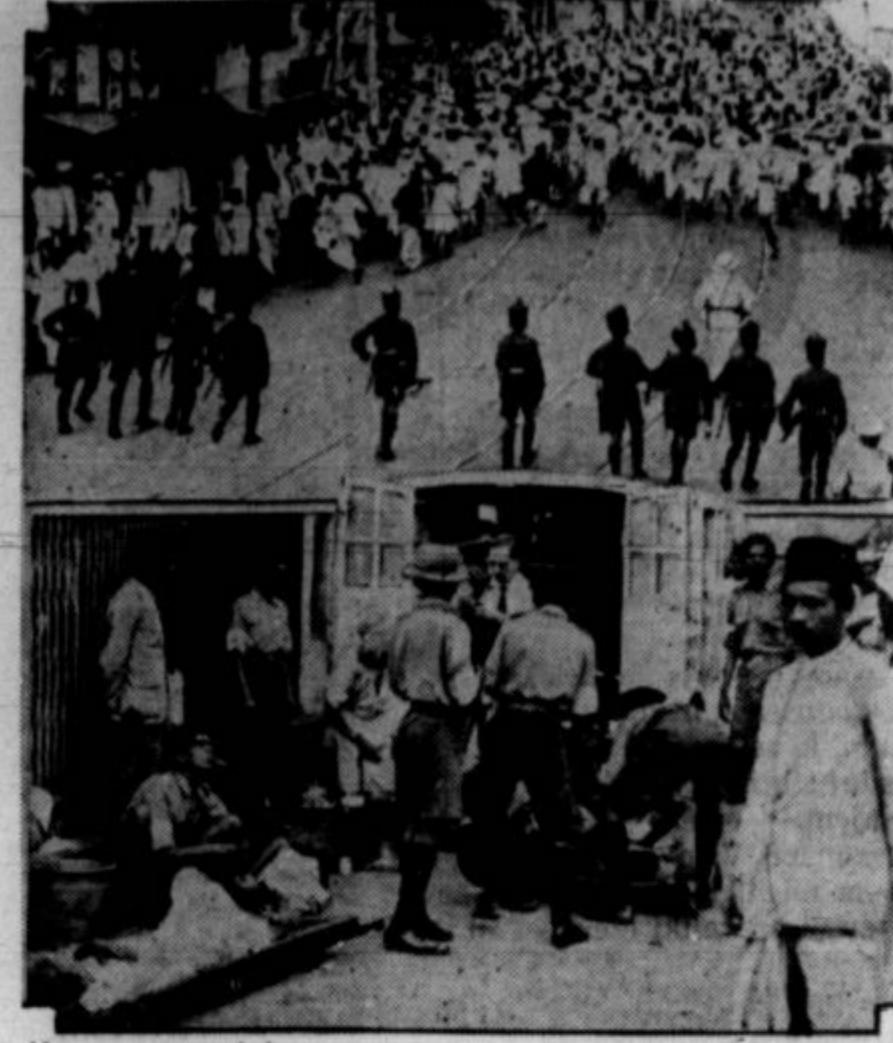
Kakor hitro delavstvo spozna njih pomen in smisel, bo spoznalo tudi svojo moč in svojo nalogo—nášlo bo pot, ki vodi z dna v svobodo.

Slovenci v Canonsburgu in sosednjih naselbinah, pridevi vso na to predstavo "Delavška odra", ki bo v dvorani društva "Postojnska jama" št. 138 SNP. v nedeljo 17. aprila. Ne bo vam žal.

Joseph Skuk, režiser.

Ako želite prevzeti zastopništvo "Proletarca", prodajati ranj knjige in mu nabirati oglase, pišite upravitelju za pojasnila.

NEMIRNA INDIJA

dic, John Rak, Ruth Compare, Alice Artach in Mary Andres.

Vsi so dobro igrali. Vlogam primerno sta bila maskirana le Rak in Miss Mladich. Miss Artach je bila za tip socialne delavke (social worker) premlada. Mary Andres bo dala svoji vlogi v tej igri resničnejši izraz, ako se maskira tako, v Milwaukeeu. In nedvomno da bo res izgledala kot ženske, ki se mučijo v mestih večer za večer v umivanjem naselbinah, do katerih se podvodi. Ker bo ta igra vprizorjena v nedeljo 27. marca na priredbi federacije SNPJ., bo ta nedostatek lahko popravljen. Režiser je John Rak.

Dasi je bila to v glavnem plesna zabava in je bilo že pozno, se je občinstvo med predstavo zadrljalo mirno. Treba namreč upoštevati, da v tej sosečini jugoslovanske kolonije ne deluje nobena organizacija, ki bi priejala dramske predstave in koncerte. Naučoči pa so pokazali dovolj zanimanja, zato je priporočljivo, da klub št. 20 postane aktiven tudi na dramskem polju.

Tudi bo kulturni stvari korigirati, ako se vsaka taká priredba tako aranžira, da se prične program najprvo, in potem še naj sledi plesna zabava. Dalje priporočam klubu št. 20, da naj v angleščini rabi v programu besedilo "Ju-goslav" namesto "South Slavic".

Poset je bil zadovoljiv. Priredbo je tudi precej članstva klubu št. 1 in drugih Slovencev.

X.

Delo na razpolago

West Park (Cleveland), O.

Pomlad je tu, vsaj kar se praktike tiče, in treba bi bilo delat, toda kaj, ko pa dela tudi na pomladni! Nekaj morebiti storiti, kajti ta brezposelnost reže ko mraz.

Člani kluba št. 6 v West Parunu so sklenili, da bomo problem brezposelnosti deloma rešili vsaj s tem, da gremo vse na delo za pridobivanje novih članov. Treba je v klubu ustaviti tudi mališinski odsek, kajti ta zanimalje zanj se veča.

Naš klub št. 6 priredi v tudi na sklenili, da bomo problem brezposelnosti deloma rešili vsaj s tem, da gremo vse na delo za pridobivanje novih članov. Treba je v klubu ustaviti tudi mališinski odsek, kajti ta zanimalje zanj se veča.

Naš klub št. 6 priredi v tudi na sklenili, da bomo problem brezposelnosti deloma rešili vsaj s tem, da gremo vse na delo za pridobivanje novih članov. Treba je v klubu ustaviti tudi mališinski odsek, kajti ta zanimalje zanj se veča.

Rojaki delavci ter delavke, prihajajte na prireditve naših klubov! Vstopnice za prireditve v West Parku se dobre pri podpisanimu. Naprej za pravno delavsko stvar in proti kapitalizmu! —Paul Slabe.

John Metelko, O. D.

Priredimo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Pristopajte k
SLOVENSKI: NARODNI PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stanje za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.

Ustanavljajo nova društva.
Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list je za tajanstvo je:

2657 S. LAWNDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

vam priporočamo v naklonjenost.

Ako vam lahko postrežo enako dobro kakor druge, zasužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, predst. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiskajo "Proletarci".

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Kardinal je naravnost protestiral.

"Ne, prav nikakor nisem bil zadovoljen z Agostinom. Bil je neizmerno srborit in silovit; iz službe sem ga moral odpustiti, ker je bil v večnem prepriču z ostalo družino."

"O, kako me to boli, kar mi pravi Vaša eminence! Torej so res pokvarili značaj mojega ubogega, malega Agostina! Ali stvar se da vendar še urediti, kajneda? Vaša eminence mu lahko da potrdilo, sestavljeno iz drugačnih besed. Potrdilo Vaše eminence bi pred sodniki napravilo tako dober vtisk."

"Gotovo, razumem," je odgovoril Boccanera. "Toda potrdila ne dam."

"Kaj? Vaša prečastita eminence noče?"

"Na noben način ne!... Vem, da ste vse skozi moraličen duhovnik, da opravljate marljivo svojo službo, in da bi bili brez svojih poletičnih nazorov vsega spoštovanja vreden mož. Ali Vaša bratovska ljubezen Vas zavaja. Lagati se ne morem, da bi Vam ugodil."

→ Santobono ga je gledal ves osupel. Nikakor ni razumel, da more imeti knez, vsegamogočen kardinal, take malenkostne pomisleke, če gre za ubod z nožem; za tako navadno reč, ki se pripeti vsak dan v divjih krajih rimskeh gradov.

"Lagati, lagati," je mrmral; "to se ne pravi lagati, če se omeni, kar ima kdo dobrega na sebi. In kaj dobrega ima pač Agostino. Pri potrdilu gre le za to, kaj se zapisi."

Vtepel si je to reč v glavo, pa mu ni in ni šlo v možgane, kako se more človek braniti, da bi zavedel sodnika z bistromno predočbo dejstev na krivo pot. Ko je spoznal, da nič ne opravi, je napravil brezupno kretno; njegov prsten obraz je dobil silno togen izraz, v črnih očeh pa mu je vzplamel pritajevani str.

"Prav, prav! Vsakdo spoznava resnico na svoj način. Vrem se in povem Njega eminenci kardinalu Sanguinettiju. Pa prosim Vašo prečastito eminenco, ne bodite hudi, če sem po nepotrebni motil... Morda niso smokve še popoloma ziele. Dovolil si bom prineseti še eno košaro proti koncu jeseni, ko so že prav dobre in sladke... Tisočkrat hvala, pa srečo in blagoslov Vaši prečastiti eminenci..."

Kitenko korakajoč in globoko sklanjajoč svojo visoko, koščeno postavo, se je bližal vratom. Pierre, ki je bil zasledoval ves prizor z zivahnim zanimanjem, je nahajjal v njem vtelešenje nižje duhovščine iz Rima in okonice, o kateri so mu bili pravili, preden je odpotoval. To ni bil "scagnazzo," ubogi, se-stradan duhovnik, ki prihaja vsed kakšne sitne reči iz pokrajine in pritava s trebuhom za kruhom na rimski tlak. Iz te vrste se se stavljata roj beračev v talarju, ki iščejo svojo srečo ob cerkevih drobtinah, pulec se za slučajne maše in potepajoč se s prostimi ljudimi po zloglasnih beznicah. Tudi ni bil župnik iz oddaljene pokrajine, popolnoma neveden in strahovito babjeveren, kmet med kmeti. Župljeni so ravnali z njim kakor s sebi enakim človekom, in ker so bili zelo pobobožni, ga niso nikdar zamenjavali z Bogom; pred patronom svoje župnije so ležali na kolenih, nikoli pa ne pred človekom, ki živi od njih. V Frascatiju je imel upravitelj male cerkev dejetvo frankov dohodka, pa izdakov za nič drugega ne, kakor za kruh in meso, če je dobral sadje, vino in zelenjad iz svojega vrtja. Ta duhovnik ni bil neizobražen, poznal je nekaj teologije, nekaj zgodovine, zlasti zgodovine o pretekli veličini Rima, ki je razvema naloj njegov patriotizem, tako da je venomer sanjaril o bližnjem svetovnem gospodstvu, ki je usojeno prerojenemu Rimu, glavnemu mestu Italije. Ali kakšen velikanski prepad je bil še vedno med pogostoma pravčastitljivo in inteligentno nižje rimske duhovščino, pa med visoko duhovščino, med visokimi dostojanstveniki Vatikana! Kdor ni vsaj prelat, ne šteje—kakor da ga ni.

"Tisočkrat hvala, Vaša prečastita eminencia in naj Vam gre vse po sreči."

Ko je Santobono končno izginil, se je kardinal vrnil k Pierru, ki se je tudi priklanjal za slovo.

"Z eno besedo, gospod abbe, zdi se mi, da boji stvar z Vašo knjigo slab. Ponavljam, da ne vem nič natančnega, da nisem videl spisov. Ker pa mi je znano, da se zanima moja nečastna Benedeta za Vas, sem nekoliko govoril s kardinalom Sanguinettijem, prefektom indeksa, ki je bil ravno prej tukaj. Ali on sam ne ve več kakor jaz, kajti vse je še v tajnikovih rokah. Zagotavljal pa mi je, da je prisla ovadba od zelo vplivnih oseb in da se zanama na mnogo strani. Natančno so zaznamovana ona mesta, ki dajejo pohujanje s stališča discipline in tudi s stališča dogme."

Mladega duhovnika je silno vznemirila misel, da ga preganjajo tajni sovražniki po temi.

"O, denuciacija, denuciacija!" je zaklical. "Če bi Vaša eminence vedeli, kako mi sega ta beseda v srce! Pa zaradi odločno nena-

meravanih zločinov, zakaj jaz nisem hotel nič drugega kakor edino le triumf cerkve... Torej padem svetuemu očetu pred noge, pa se bom zagovarjal."

Boccanera se je bliskoma vzravnal. Trda guba se mu je vrezala v čelo.

"Njegova svetost lahko stori vse, če hoče, celo to, da Vas sprejme in Vam da odvezo. Ali poslušajte me. Se enkrat Vam svetujem, da sam umaknete knjigo ter jo nakratko in hrabro uničite, preden se poženete v boj, v katerem Vas čaka samo sramota, da Vas raztrešči... No, premislite to reč."

Pierre se je takoj pokesal, da je govoril o obisku pri papežu; občutil je, da je ta apel na najvišjo avtoriteto užalil kardinala. Sicer pa ni bil noben dvom več mogoč: Kardinal bo nasproten njegovemu delu. Nobenega druzega upanja ni imel več, kakor da bi ga s pomočjo njegove okolice pripravil, da ostane nepristranski. Zdela se mu je, da je zelo odkritosrečen, zelo prostodrušen, in da stoji nad nizkimi spletkarjami, ki se bavijo z njegovo knjigo, kakor je zdaj služil. Poslovil se je z resničnim spoštovanjem.

"Zahvaljujem se neskončno Vaši eminenci in obljužujem, da bom mislil na vse, kar mi je Vaša eminence v svoji preveliki dobroti blagovolil reči."

V predsojbu je Pierre opazil pet ali deset oseb, ki so prišle med njegovo avdijenco in so zdaj čakale. Tu je bil škof, prelat, dvoje starih dam; in ko je pred odhodom pristopil k don Vigiliju, je z velikim začudenjem opazil, da se pogovarja z velikim, plavolasim mladim možem, Francozom, ki je, tudi ves v čudu; vzkliknil:

"Kaj, Vi tukaj, gospod abbe? Vi ste v Rimu?"

Duhovnik je bil trenutek negotov.

"A, gospod Narcisse Habert! Prosim za odpuščanje, nisem Vas takoj spoznal. To je res neodpustno, zakaj vedel sem, da ste od lanskega leta dodeljeni poslanosti."

Narcisse je bil vitek, visoke rasti, zelo elegant, imel je čisto polt, bledomodre, skoraj slesične oči, plavo, fino kodrasto brado in je imel kodraste lase na florentinski način čez čelo pristrižene. Prihal je iz zelo bogate, bojevitve katoličke sodniške obitelji ter je imel strica pri diplomaciji. To je odločilo o njegovih usodah. Sicer pa je bil v Rimu njegov pravi prostor. Tukaj je imel mnogo sorodnikov; vsled zakonskih zvez je bil nečak kardinala Sarna, čigar sestra je bila poročena za pariskoga notarja, njegovega strica; razun tega je bil bratranec prvega tajnega komornika monsinjora Gamba del Zoppa, sin ene njegovih tet, ki je bila vzela italijanskega polkovnika. Iz tega vzroka so ga dodelili poslanosti pri Vatikanu. Tam so mirno trpeli njegovo nekoliko fantastično bitje in njegovo večno nepokojno umetniško strast, ki ga je gonila na brezkončno iztikanje po vsem Rimu. Sicer je bil zelo ljubezni in skrajno gospodski, pri tem pa pravzaprav zelo praktičen v čudovito izkušen v denarnih zadevah; in tako se mu je včasi celo zgodilo, da je moral — kakor to dopoldne — v imenu poslanika obiskati kakega kardinala in se s svojim trudnim, nekoliko skrivnostnim obrazom razgovarjati o kakšni važni zadevi.

Tako je odpeljal Pierra v globok okenski prezidek, da bi se z njim tam mirno pozaval.

"Dragi moj abee, kako sem vesel, da Vas vidim! Ali se spominjate na prijetne razgovore, ko sva se seznanila pri kardinalu Bergerotu? Označil sem Vam slike, ki ste jih morali ogledati zaradi svoje knjige, miniatur iz štirinajstega stoletja. Ali da veste, od danes neprav Vas ne izpustum. Pokažem Vam Rim, kakor Vam ga ne bi mogel nihče pokazati: Vse sem videl, vse prebrskal. Oh, kakšni zakladi, kakšni zakladi! Ali pravzaprav je tukaj le eno samo delo in k njemu se vedno vrača človek. Botticelli in v siktinski kapeli — o, Botticelli!"

Glas mu je zamrl; napravil je utrujeno krenjno občudovanja. In Pierre mu je moral obljubiti, da se mu popolnoma prepusti ter da pojde z njim v siktinsko kapelo.

"Ali veste, zakaj sem tukaj?" je končno vprašal Pierre. "Mojo knjigo preganjajo; naznani so jo kongregacijski indeksi."

"Vašo knjigo? Ni mogoče!" je zaklical Narcisse. "Knjigo, v kateri spominjajo nekatera mesta na prekrasnega svetega Frančiška Asiškega?"

Uslužno se mu je dal povsem na razpolago. "Čuje me, naš poslanik Vam bo lahko mnogo koristil. To je najboljši človek na svetu, očarjujoče ljubezni, pravi starofrancoski vitez. Se danes popoldne ali pa najkasnejši jutri dopoldne Vas predstavim, in ker želite takoj avdijenco pri papežu, bo gledal, da Vam jo preskrbi... Ali omeniti moram, da to ni vedno lahko. Kakorkoli ga sveti oče ljubi, mu vendar včasi spodeli; težko je dostopen papež."

Pierre res ni misil na to, da bi se poslužil poslanikove pomoči; v svoji naivnosti je misil, da se odpirajoč obloženemu duhovniku, ki se hoče zagovarjati, vsa vrata kar sama. Vzhled je bil od ljubezni Narcisse po nujne in se mu je tako živahn zahvaljeval, kakor da mu je avdijenca že dovoljena.

(Dalje prihodnjic.)

Zbori JSZ niso zabava, niti se na njih ne zbirajo tisti, katerim je le za osebne koristi.

Ako se vam zdi Proletarec vreden, da ga

VOJNA "ROMANCA"

Na sliki vidite Kitajca, ki sicer ni vojak, a Japonci so ga "ujeli" in obložili, da je prežal nanje iz zasede. Par minut potem ko je bila ta fotografija narejena, je bil ustreljen. Tako se je dogodilo tisočtem drugim Kitajcem.

Prosta zobozdravniška pomoč brezposebnim

Zobozdravniško društvo v Cigagu je skupno z raznimi dobrdelnimi organizacijami podvzelo korak' za oskrbo brezplačne zobozdravniške pomoči onim, ki so potreben in brez dela? Vsak, ki se smatra opravičenega do te pomoči naj se obrne na eno izmed sledenih organizacij: Shelter for homeless men, 116 S. Green St., Juvenile Court, 2246 Roosevelt Road, Service Bureau for Women, 126 N. Wells St., Catholic Charities of Chicago, 126 N. Desplaines St., Joint Emergency Relief Service, 615 S. State St., United Charities of Chicago, 203 N. Wabash Ave.

Kadar ena izmed omenjenih organizacij ugotovi, da je prisile resnično potreben, ga pošlje na 431 S. Dearborn St., kjer ga zobozdravnik, določen po zobozdravniškem društvu, pregleda in pošlje k enemu izmed sledenih zobozdravnikov, ki se je priglasil prostovoljno, da bo to delo izvršil brezplačno. Gledalo se bo na to, da se pacienta pošlje k zobozdravniku v njegovem bližini.

Spomladinski koncert "Save"

Chicago, Ill. — "Sava", pevski odsek kluba št. 1, vas zoper vabi na svoj spomladanski koncert, ki se vrši v nedeljo

Ženstvo v preteklosti in sedanjosti

Po raznih virih priredila Anna P. Krasna

(Nadaljevanje.)

Se v drugih naukih sv. Pavla tudi ko je uvidel, da stvar ne vleče je samo priporočal mladim moškim naj ga posnemajo in puste ženske na miru. Zelo grecje je propagiral celibat sv. Avguština in priznati se mu mora, da je znal delati krasne obljube. "Celibatniki", je rekel, "se bodo svetili v nebesih kakor solnce, dočim bodo drugi napram njim komaj medle lučke." Sv. Gregorij, papež, je priporočal ženskam, "nesrečnim grešnicam", naj gredo v samostane in cerkve ter se plazijo po kolenih, da bodo ista postala trda in žuljava kakor kamelin. Bičajo naj svoja Aleksandrijske, beremo, da je pregršena in grda telesa (!), da bodo ob uru smrti dovolj spokorjene in bodo smeles pred bogom. Ni mož za žena iz moža; tudi ni bil mož ustvarjen za ženo, ampak žena za moža; za to naj nosi žena znamenje nadoblasti na svoji glavi." Takih je biserov modrosti je raztresenih precej po bibliji in iz njih je razvidno, da so si v čisanju ženske vse religije sorodne. Kako so taki in podobni razgovori ukorenjeni je najbolj razvidno iz dejstva, da se niti moderni in često celo dočela svobodomisni moški ne morejo otresti teh prirojenih nazorov.

Naravnost smešno bi bilo namreč misliti, da so zgorj religiozni moški konservativni v tem oziru. To bi bilo pretirano in naivno. Religija je imela silen vpliv na vse naše prednike in korenine leže globoko. Mnog intelektualce (in tudi delavec) zavrne vse verske dogme, a verske nazare o ženstvu skrbno ohrani in goji. Koliko takih primerov bi lahko navedla — za celo knjigo bi zbrala izrekov in izražanj, ki bi potrdila moje mnenje. Nekatera so že bila navedena v prejšnjih članekih.

Prikašali in daleč prikašali pa so svobodomisne ali pa tudi verne intelektualce v takih "modrih" izrekih cerkveni očetje in raznici cerkveni velikani. Sv. Kirizostom je smatral ženske za veliko nadlogo moškemu svetu in sv. veri sploh.

Sv. Tertulijan je dejal, da cerkveni se mora uvesti in razširiti, zanimala se bodemo pri nejše četudi radi tega, da je dobro pomudilo. Krščanstvo namreč ni napravilo niti smere kora-

popoldne 24. aprila v dvorani SNP. Beseda "zopet" mogoče ni na mestu, ker se "Savini" koncert ne vrše vsak teden ali vsak mesec, ampak le dva leta. Na mestu pa je vzbudilo, ker naši koncerti pomenijo obojestranski "bar-gain": Za občinstvo pomenijo o sv. veri in naposled krščanski veri. Takoj pojavilo se je etrok omogoča obstoje zboru. Ijubezni ozrl ter za-

Program na spomladanskem klical: "Da, Katarina, naj koncertu bo zopet lep in pesni, kar je občinstvo upravljalo, — Zgodbička je tipično krščanska in prav zato sem jo navebam. Dejstvo, da je bila Kata-

rina že kot paganka krepostna ženska, ki je prav nič ne povzdrigla v očeh krščanstva — vseeno je bila grda. In tem je zpopadeni vsa hinavščina cerkve, kakor tudi pretkani načini pridobivanja novih prirženec.

(Dalje prihodnjic.)

Proti militarizmu

V več evropskih deželah so socialisti priredili ogromne demonstracije proti militarizmu, da opozore konferenco za omejitve oboroževanja v Genevi na njeni nalogi.

Priredbe klubov J.S.Z. in drugih soc. organizacij

CLEVELAND, O. — V soboto 26. marca zabava v SND pod avspicijo kluba št. 27 in njegovih odsekov.

CANONSBURG, PA. — Konferenca JSZ, za zgodbo Penno v nedeljo 27. marca v dvorani druž. Postojanka Jamsa SNP.

MILWAUKEE, WIS. — V nedeljo 27. marca koncert soc. pevskoga zborja "Naprej" v S. S. Turn dvorani.

CLEVELAND, O. — Pevski zbor "Delavec", odsek kluba št.

Odgovor Frank Nagliču

Nanticoke, Pa. — Nerad se spuščam v osebnosti, toda v to me je primoral s svojimi nameravami v dopisu v Glasu Naroda Frank Naglič iz Krayna, Pa. V tistem dopisu piše, da se je njegov brat zadolžil okrog rojakov, ki so mu nasedli, kakih \$500, da je zapustil družino in pa da on (Frank Naglič) ni odgovoren za pustolovščine in dolgove svojega brata Jakoba na antracitu. Pri tem se obreguje v dopisu prav strupeno obme, češ, šla sta skupaj od tu. V tistem izlivu je se Fr. Naglič zaletava v moje dopise, ali kakor bi rekli Spartaku v "Obzoru", on je proti delavskim dopisom, ker so "lajanje v luno".

Frank Naglič nima prav nobenega vzroka meni kaj ocitati. Storil mu nisem nič zlega, pomagal pa mu, kolikor mi je bilo v moči, npr. v agitaciji za njegovo izvolitev za cestnega nadzornika. Dasi je kandidiral na republikanskem tiketu, sem deloval zanj, ker je naš rojak, a na ta svoj čin nisem danes prav nič ponosen.

Mar je moja krivda, če je v tej ali oni družini kak član slabega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Jaz se preživljjam s poštenim delom v rovih. Poberem vsak delavnik, ki mi je dan in pri ložnost. Fr. Naglič pravi, da kdor pusti delo v Kraynu in gre za njim drugam, je nekaj narobe z njim.

Jaz dela v Kraynu nisem pu sti, nego ga mi je boss odpovedal z utemeljtvijo, da sta rejsih ne more prve odsloviti. To lahko dokažem in F. Naglič se o tem lahko sam informira. Prepovedujem mu, da bi me blatal v listih in metal na me radi svojega brata senco ne poštenja.

Očitati ali namigavati o kom, da je pustolovec in raketir, je zlobno, če za tako predbacivanja nima ne vzroka in ne podlage. Ne skrivam se pred nikomur. Kar sem imel ali imam obveznosti, jih ne odklanjam nego jih pošteno poravnam. Z agitacijo za delavsko stvar ne bom prenehal, ne na ljubo kemu Fr. Nagliču.

Henrik Pečarič.

Kobi na konvenciji F.-L. P. za soc. stranko

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Nov. soc. pamphlet

Socialistična stranka je izdala nedavno pamphlet pod naslovom "Unemployment and Its Remedies", ki ga je priredil Harry W. Laidler. Obravnava o nezaposlenosti in metode, ki edino bi privedle v rešitev te ga problema.

Agitirajte za razširjenje "Proletarja".

Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poštenih ljudeh — pri Fr. Kittu, katerega je J. N. tudi oškodoval za \$25. F. Kitt je poškodovan in ni več zmožen za težko delo, pa vzliti temu ga je omenjeni J. N. izabil. Drugih imen ne bom navajal. Neki drugi delegat je vzličar.

Na konvenciji farmarske-dejavsko stranke v sentouškem okraju v Minnesota, je delegat

bega nagnjenja in rajši živi s John Kobi predlagal, da naj se zastopniki tega okraja na da bi delal za preživljivanje? Kaj morem jaz zato, če Fr. Nagličev brat ni to kar bi moral biti?

Zivim tu pri poš

P'u Yi

P'u Yi has become chih-cheng of Manchukuo, which, being interpreted, means that "the boy emperor" is dictator of Manchuria and Inner Mongolia. Twice before he has ruled a larger empire that contained this territory, but now there is a fair chance that he may stay, because fifteen Japanese officials were present at his installation.

Twenty years ago, P'u Yi was Emperor of China. Facing revolution, he confessed that he had not been a very good ruler.

"I have reigned three years... I have not employed men properly... Much of the people's money has been taken, but nothing to benefit the people has been achieved... People are grumbling, yet I do not know. Disasters loom ahead, but I do not see."

This remarkable statement was the more extraordinary because the emperor was only six years old at the time. Poor puppet, figure-head of a decaying feudalism, whose terrified lords spoke for him! Four months later he was deposed.

Puppet once more, P'u Yi, a trembling child of twelve, was dragged from his bed and restored to the throne of China by the war lord Chang Hsung. His second reign lasted seven days.

Puppet still, the human symbol of the old Chinese feudalism becomes now the living mouthpiece of the new Japanese capitalism.

Puppet? Well, two political groups in our own country have marionettes in office. One bunch is backed by Raskob-Du Pont-General Motors and is called "Democratic"; the other is backed by Mellon-National City-Standard Oil and is called "Republican". Both hold power because workers have not built their own democratically managed and financed party to take over the government. For the time being, the Repubocrat dummies will speak the words of their ventriloquist owners, safe in the center of the political stage—which does not alter the truth of the words that our own "chih-cheng" might well repeat after P'u Yi:

"I have reigned three years... I have not employed men properly... Much of the people's money has been taken, but nothing to benefit the people has been achieved... People are grumbling, yet I do not know. Disasters loom ahead, but I do not see."

Doctoring the Capitalist System

A survey of the foreign tariff situation made by the department of commerce reveals the anarchy that dominates the policies of the ruling classes of the world. The capitalist system is like an old watch. It works fairly well when it is new, but eventually it goes to pieces. Based upon increasing exploitation of workers, capitalism heaves up more values than the masses can buy. A crisis follows. But in addition to this, there are the stupid policies of the ruling politicians of the various capitalist countries.

The department report points out that the ruling clique in each nation strives to export as much as possible and to import as little as possible. It increases import duties, establishes quota limitations, import restrictions, gold embargoes and exchange controls and the report forecasts further barriers and restrictions for this year. The very life of capitalism depends upon trade, yet each inflow is checked and each outgo is stimulated, but the first policy nullifies the second!

All this is like the physician who is called to dress a gaping wound but instead of doing this he rubs salt into it. For the capitalist system an individual crisis is the wound and our doctors at Washington have the honor of having set the pace in this stupidity.

The obvious conclusion is that the ruling politicians of the world do not have sufficient intelligence to take care of the capitalist interests intrusted to them. The system is industrially sick while its doctors are mentally incompetent. Socialist specialists are urgently needed to reorganize it on an intelligent basis.

—The New Leader.

Taxing Waistlines

The administration calls doles "reconstruction loans" and unemployment insurance "doles". It calls a bad debt a "moratorium" and inflation "reflation".

Now with the sales tax coming on, which will reduce by two per cent the amount of potatoes, beans, soup-bones, and butter we can get for our money, we suggest they call it the "waistline reduction" or "dieting" tax.

Perfect honesty, however, would call it hunger taxation. If they don't starve us by unemployment, they'll do it with a tax.

—The American Guardian.

Workers' Voice

SEARCHLIGHT

BY
DONALD
LOTRICH

The primary elections in Milwaukee are over. Socialist candidates made remarkable gains and the citizens value the work of Mayor Hoan to the extent of an absolute majority. In the face of all the lies and hunk exploded by the non-partisans the people of Milwaukee showed plainly that they value honesty and efficiency. It is no easy matter to out do these money interests but gradually the people are realizing that there is a difference between the interests of big business and those of the workers. Peacefully thru education Milwaukee has become the one and only large city in the country to have an outstanding governing body. The Socialists because of their incessant efforts have educated the people to demand good government. That is one of our beliefs. That is one of our main pillars upon which we expect to build a new order. And what has been possible in Milwaukee we are positive, is also possible in every other community in the country.

These elections were only primary. The final decision of the voters is to be made on April 5, and our comrades are confident of a decisive victory. So far as the Socialists are concerned no primary is necessary. We nominate only one good man for each position, but the greed for power makes other parties place numerous candidates, which shows that there is no discipline in their organizations. The aim of the Milwaukee Socialists is to elect at least 15 aldermen to support the actions of Mayor Hoan. If this majority can be secured in the common council you can expect to hear a great deal more of Milwaukee. The fact that 20 Socialist candidates have come thru the primary with flying colors in 20 different wards gives every indication that the common council will take on an entirely new complexion after April 5. A most bitter campaign is now being waged by the non-partisans to retain control of the rapidly crumbling order. They stop at no evils to attain their aim. But the citizenry has awakened and a new era is about to dawn.

The good work of Milwaukee is spreading into West Allis and Racine nearby cities and the outlook in these towns is mighty promising also. In West Allis one of our own countrymen has come thru the primary on top and is out waging an uphill battle to overthrow the money interests for the benefit of the workers.

Peaceful demonstrations of the unemployed have met the brutal force of armed guards and police in Detroit and Chicago. The unemployed, hungry and ragged, were subdued naturally. It is folly on the part of any leaders to urge defenseless

Capitalism and Peace

H. N. Brailsford, writing in The New Leader, organ of the Independent Labor party of England, says the Russian delegation at Geneva struck a tender spot when they proposed total disarmament:

The Russian proposal of total disarmament is perhaps the most effective stroke of satire ever leveled at a world founded on force. It sets one asking how much of the present world-order would subsist if this proposal could be realized. The Versailles frontiers would soon be as flexible as a surveyor's chain. India would lift her head to freedom overnight. Who would trouble even to mention reparations? And how long would Capitalism endure, if strikers need fear no longer the machine guns and the bombing planes?

Well said! And we add that those militarists who shout "Bolshevik" at well-meaning peace workers who think they are horrified by such things as Industrial Democracy, Socialism, Collectivism, and Communism, come closer to truth than the gentle peace-folk suspect. In other words, if they get lasting peace they will have to get Socialism; and if they want to keep Capitalism, they will have to keep war.

A Puzzler

Bobby went to church with his mother one night. An old bald-headed gentleman with long whiskers sat down in front of them and Bobby sized him up quite awhile.

"Mother," the little fellow whispered finally, "has that man got his head on upside down?"

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Sunday, March 27, the Slovens of Chicago are invited to send a representative. A report by the executive secretary, editor of our official organ and committees of the Educational Bureau will be made. Plans to be formulated for the presented. The admission is only 40c in advance and 50c at the door. Two plays, singing, speakers, musical numbers, a duet and other entertainment are included for the afternoon performances. Plan to be there and invite your friends.

In Milwaukee, Socialist singing society Naprej will enter branch 1 takes place Friday and Sunday, March 25, at the lower S. S. Turn Hall. Their direct-SNPJ Hall. Delegates will be elected for the district conference and convention to be held in Milwaukee. Therefore, composed them into an small operetta. The scene of this composition is a meadow in a nearby village somewhere in Jugoslavia. Here the young boys and girls busy themselves with their duties and as they rest for a while, the singing of folk and love songs resounds thru the air. The program begins at 2:30 P. M.

Our comrades and friends of branch 27 Cleveland are in store for a good time Saturday, March 26. A dance and social will be held in the lower SND Hall on St. Clair Ave. Barbich's orchestra will supply the rhythm and prizes given to the best waltz couples. The admission is only 25c.

Players of branch 47, Springfield will stage a 3 act drama, "Veleja", Sunday, March 27, at the Slovene National Home. Our comrades in Springfield have been quite active in dramatics in the past. A good attendance will give moral support and inspire them and spectators to stage more plays which will please the audience. We urge the Slovaks in nearby vicinities and Springfield to attend their program Sunday.

Our songsters of singing society Sava are rehearsing a well prepared program for their Spring concert to be held Sunday April 24, at the SNPJ held the latter part of May Hall. Tickets for this event will be very important for all branches and lodges affiliated with its Educational Bureau. The election of delegates is now underway and we urge 75c.

"BANDITS!"

Organizing the Jobless

This dark era of a decaying capitalism imposes a grave responsibility upon members of the Socialist party. Together with Socialist education and obtaining members for the party there is need of going to the masses of the unemployed and enlisting them in unemployed organizations in every city. Jobless men and women can be associated together in local organizations to formulate relief programs, to carry on agitation for relief, to develop a spirit of solidarity, and eventually to arrange for disciplined demonstrations that will not play into the hands of police reaction.

The Socialist party was the first organization to outline this method of awakening the jobless masses to a sense of responsibility for their own welfare. Such organizations of the unemployed have been organized in a number of states and the work may well be expanded in New York City as well. Experience of one branch in Queens County has shown that the jobless will respond to an intelligent initiative and branches in other boroughs should undertake this work with a will.

Murder

If the words "criminal syndicalism" are reprinted until all the ink on earth is used, and the shout "Communism!" echoes at both poles, two facts will remain:

The men who were killed in the demonstration at the Ford plant were murdered.

The crime is a direct result of this capitalist system in which one man can dictate the economic destinies of thousands of his fellows.

The Last Straw

When the tanner sells a finished hide to a shoe manufacturer, he sets the price at the original cost of the hide plus the labor cost, plus the selling cost, plus the overhead, plus the taxes, plus a profit. His profit to the manufacturer.

But does the manufacturer of shoes pay this passed-on tax? Oh, no, no, he's in business too, and you don't go into business for your health. He passes on his own tax, plus the cost of the leather, (which includes the tanner's tax) his labor cost, overhead, etc., to the jobber.

And the jobber does the same to the wholesaler, the wholesaler passes his taxes on to the retailer, and the retailer passes them on to the consumer who pays them. The consumer thus pays the property taxes of every business, through whose hand the article he buys has passed, including the railroads that transported them and the newspapers that advertised them. Business never pays a tax!

Don't believe it, huh? Well, what you want out of business is profit—that is, the difference between the cost price and the selling price, and certainly taxes are part of the cost of running a business, and both cost and profit are included in selling price, which the consumer pays. All right, you see, and it's a fine system, isn't it?

Now in addition to the taxes of the tanner, the manufacturer, the wholesaler, the railroad, and the retailer, you pay when you buy a pair of shoes. President Hoover and his buddies on the Democratic side of Congress plan to add a 2 1/4 per cent "sales tax" for you to pay. The sole object is to ease the taxation of big incomes and inheritances—taxation which is objected to because it can not be passed on by the way.

Well, 2 1/4 % on a \$6 pair of shoes is only 15 cents, but because the retailer will not be able to sell as big a volume at the reduced price, he will have to take more profit, and the shoes will probably be marked up to \$6.50.

Thus, at one stroke, the great and intelligent statesmen who are seeking a cure for depression, will decrease by 2 1/4 % and more the purchasing power of the country.

Ah, well, the people voted for the brilliant Democratic and Republican statesmen, and what they are going to get serves them right. Let us hope that it teaches a few of them that the only difference between the two parties is in name—and nothing more.

—The American Guardian.

Uruguay

The government of Uruguay is becoming one of the most progressive in the world and it is making its progress without a bloody revolution, simply because its people are being educated up to proper human relationships and a just economic system.

Truly, their method is somewhat slow, but I believe it is sure and one that is going to do its part in bringing about the new order. In Uruguay when the people want insurance on their lives, automobiles, or wheat, they can buy it from their government. Government plants supply electricity for the homes and business operations and the radio. The government is preparing to sell gasoline, industrial alcohol and cement to the people and is now selling chemicals and phosphate fertilizer to two millions of people and is planning to take over street cars, telephones, water works and other public necessities.

There is a city, the capital of Uruguay, that has government ownership of hotels, cabarets, casinos and other attractions that draw visitors into the country.

It begins to look as though our South American neighbors are advancing more rapidly than we are in the United States and possibly the reason is because we have been educated up to the idea of "rugged individualism", which at this time is being condemned by many thinking people as a wrong slant on life, especially as it is being practiced in the United States.—George T. Pickett, in The Llano Colonist.